

Premik ali predvolilni manever?

Odgovori Kreiskega na parlamentarno vprašanje

Ali se nam dejansko obeta premik v manjšinski politiki? Ali pa gre samo za predvolilni manever? Ti vprašani se nam zastavljata ob odgovoru zveznega kanclerja Kreiskega na pismeno parlamentarno vprašanje dveh svobodnjaških odbornikov, iz katerega je razbrati do neke mere spremenjena stališča vladnega šefa.

Svobodnjaška odbornika Haider in Probst sta Kreiskemu postavila dve vprašanji v zvezi s stanjem pogovorov med vlado in zastopniki slovenske narodne skupnosti: kakšne vnaprejšnje storitve so namepravane in kako je mogoče take ukrepe uskladiti z dejstvom, da manjšinski sosvet še vedno ne obstaja.

Kreisky pravi v svojem pismenem odgovoru, ki se nanaša na razgovor 21. januarja, da je za njega npr. razumljivo, da v tistih občinah, kjer obstajajo dvojezične šole, tudi v otroških vrtcih vlada dvojezičnost. Razen tega ima tudi razumevanje za željo koroških Slovencev, da bi en razred na slovenski gimnaziji vodili po učnem načrtu trgovske akademije, da bi tako avstrijskim državljanom slovenskega porekla omogočili trgovsko izobrazbo. „V tej zvezi bi rad tudi omenil, da sem že opozoril na to, da se bo treba o ukrepih, za katere je pristojna dežela Koroška, poprej dogovoriti s koroško deželno vlado“, pravi Kreisky dobesedno.

Trenutno preverjajo, kakšni ukrepi bi bili mogoči, da bi uvedli dvojezičnost v vrtcih določenih občin. Preverjajo tudi, pod kakšnimi pogoji bi bil mogoč poseben razred s trgovsko usmeritvijo na slovenski gimnaziji in ali je sploh mogoč. Od razjasnitve teh vprašanj bo odvisno, kakšne vnaprejšnje storitve bodo mogoče in kako bodo izvedene. „Ker preverjanje še ni zaključeno,

v sedanjem trenutku ni mogoče reči še nič točnega.“

Kancler dodaja k prvemu vprašanju še, da je izjavil, da se bo v zvezi z vprašanji radia in televizije zavzel pri pristojnih organih ORF.

Pri drugem vprašanju je odgovor nekaj obširnejši, pa tudi bolj splošen. Kreisky navaja funkcijo in naloge manjšinskega sosveta po zakonu o narodnih skupinah, ki da so svetovni organi zvezne vlade in ministrov v zadevah narodnih manjšin. „Nobeno zakonsko določilo pa ne prepoveduje“, pravi Kreisky, „da bi sprejemali ukrepe v prid manjšine, čeprav manjšinski sosvet doslej ni ustanovljen. Vprašanje, kako je mogoče morebiti nameravane ukrepe uskladiti z dejstvom, da za slovensko narodno skupnost tak manjšinski sosvet ne obstaja, predpostavlja, da so taki ukrepi dopustni le tedaj, če bi obstajal sosvet. Po obstoječi zakonodaji pa taka predpostavka ne velja.“

Iz tega odstavka bi bilo mogoče razbrati odstopanje od ultimativnega vztrajanja pri sosvetih. Toda naslednji stavki že kar zanikajo tako interpretacijo.

„Dodati je treba, da rabijo moji pogovori z zastopniki slovenske narodne skupnosti na Koroškem vsakokrat tudi temu, da bi zastopnike te narodne skupnosti prepričal, da je vstop v manjšinski sosvet v njihovem lastnem interesu. Ta vidik sem vedno spet poudarjal. Tudi pri mojem zadnjem razgovoru 21. ja-

nuarja 1983 sem ga podčrtal. Ne sme se tudi prezreti, da rabijo vsi sprejeti ukrepi, posebej še pospeševanje narodnih skupnosti, in vsi bodoči ukrepi v prid slovenske narodne skupnosti bistveno tudi temu, da bi zastopnike koroških Slovencev napeljali do tega, da gredo v manjšinski sosvet. Čeprav dosedanje izkušnje niso bile zelo pozitivne, pa bi le rad poudaril, da ravno potek razgovora 21. januarja t.l. navaja na previden optimizem v tem oziru.“

Osrednje vprašanje avstrijske manjšinske politike torej ostajajo sosveti. Med Haiderjem in Kreiskim so sicer razlike, vendar le glede poti, kako napeljati koroške Slovence, da bi vstopili v ta posvetovalni organ in tako ustregli interesom tristrankarske enotne stranke. Kajti za reševanje manjšinskega vprašanja očitno tu ne gre. Haiderju in tovarišem gre za to, kako bi s protimanjšinsko zakonodajo še naprej preprečevali vsako reševanje, vlada pa upa, da bo z „vnaprejšnjimi storitvami“ utišala Slovence in jih pripravila k vstopu v organ, ki je namenjen samo interesom treh strank. Če bo avstrijska vlada kljub vsemu sprejela kake ukrepe, ki so naši narodni skupnosti v korist, jih nikakor ne bomo zavračali, nasprotno. Toda vedno se bomo zavedali, da so sad našega vztrajanja, ne pa vladne dobrohotnosti. Ali bo do premika, kakršnega napoveduje kancler v zvezi z vprašanji, ki so še v stadiju pretresanja, dejansko prišlo, to bomo raje ocenili po volitvah, ko bodo obravnavane zadeve prišle v stadij konkretizacije.

Hans Kalt za SV

Tokrat na drugi strani objavljamo pogovor s sekretarjem centralnega komiteja KP Avstrije, ki pred volitvami govori o stališčih svoje stranke do koroškega manjšinskega vprašanja.

VABILO

na

Spominsko slovesnost

v nedeljo 10. aprila 1983 ob 14. uri na pokopališču v Železni Kapli, ki bo posvečena

štiridesetletnici

- ustanovitve I. Koroškega partizanskega bataljona;
- smrti narodnega heroja Franca Pasterka-Lenarta;
- belopeške konference in njenih sklepov za razmah protifašističnega boja na Koroškem.

Na sporedu bodo polaganje vencev, govori ter nastopi pevskega zbora domačega SPD „Zarja“ in Koroškega partizanskega pevskega zbora.

Udeležimo se prireditve, ki bo veljala spominu na zgodovinske dogodke v usodnem času, ko smo se koroški Slovenci skupaj s slovenskim narodom na strani svobodoljubnega človeštva uprli smrtni obsodbi ter se z bojem proti nasilju odločili za življenje.

Zveza koroških partizanov

PRESEDNIK ZSO FELIKS WIESER:

Haiderjeva stališča škodujejo sožitju na Koroškem

„Stališča Haiderja v zvezi z manjšinskim vprašanjem v nedeljski Kleine Zeitung ponovno potrjujejo, da skušajo koroške deželnozborske stranke svoj medsebojni volilni boj voditi na hrbtu slovenske narodne skupnosti,“ je poudaril predsednik Zveze slovenskih organizacij na Koroškem dipl. inž. Feliks Wieser.

Sekretar koroške FPÖ in zopetni kandidat svoje stranke za državnozborske volitve dr. Jörg Haider se je v obširnem članku, ki ga je objavil v nedeljski številki Kleine Zeitung, znova izrekel proti takoimenovanim „vnaprejšnjim storitvam“, se pravi proti vsakršnemu reševanju odprtih manjšinskih vprašanj, dokler se manjšina ne bo pustila ukloniti v jarem sosvetov. Spet je pogreval neresnične trditve o „za-

postavljenosti“ nemškogovorečih Korošcev in s tem neposredno hujskal proti Slovincem ter ščuval na narodnostno mržnjo.

Zato je predsednik ZSO v svoji izjavi za tisk tudi ugotovil, da je Haider, ki se na Dunaju ponaša kot liberallec, „v resnici preprost nemški nacionalist, ki svojo politično kariero gradi s tem, da pospešuje šovinizem na Koroškem“. Haiderjeva stališča so popolnoma identična s koroškim Heimatdienstom in zelo škodujejo sožitju slovensko in nemško govorečih ljudi na Koroškem, je poudaril predsednik ZSO, zato „vsak glas za Haiderja pri parlamentarnih volitvah pomeni glas proti interesom Koroške, glas za KHD in glas, ki je v podporo nemškemu koroškemu nacionalizmu“.

Volilni boj se zaostruje

Bolj se bliža dan volitev, bolj postaja oster tudi volilni boj. Na to zaostrovanje brez dvoma vpliva dejstvo, da izid volitev še nikdar ni bil tako negotov, kot je tokrat. Pri tem igra določeno vlogo tudi nastop raznih „alternativnih“ in „protestnih“ skupin, kar predvsem etabliranim strankam povzroča noči brez spanja, ko se morajo vsaj v določeni meri bati za svoje „tradicionalne“ volilce in s tem za svoje pozicije v parla-

mentu oz. za svoj vpliv v družbenopolitičnem življenju.

To je tudi vzrok, da omenjene stranke na vso moč skušajo ovirati uveljavljanje drugih skupin in se pri tem poslužujejo najrazličnejših metod. Pravih dokazov sicer ni, toda govorice je dovolj, da stranke menda niso povsem nedolžne pri „bratskem sporu“ znotraj Tollmann-Fuxovega zelenega gibanja. Svojega veselja zaradi teh težav vsekakor ne morejo

skriti, kakor so očitno zadovoljne tudi zaradi zapletov, ki se v najnovšem času pojavljajo okoli alternativcev.

Na zahtevo nekdanjega socialističnega poslanca Tulla je graško sodišče namreč prepovedalo Alternativni listi Avstrije označbo ALÖ, z utemeljitvijo, da bi to lahko privedlo do zamenjav, ker je Tull lani septembra objavil stranko z enako označbo. Vendar je utemeljitev povsem nerazumljiva, ker Tull s svojo stranko pri sedanjih volitvah sploh ne nastopa — torej tudi do zamenjav ne more priti. Poleg tega pa je npr. v občini Baden pri Dunaju že več let obstajala in delovala volilna lista z enako označbo, ne da bi bile pristojne oblasti zaradi tega prepovedale ustanovitev drugih skupin z enakim imenom.

Pri ALÖ se kažejo mirne in so prepričani, da odločitev sodišča ne bo vplivala na sedanjí volilni boj niti na izid volitev. Vsekakor pa so tisti, ki tudi v tem primeru agirajo iz ozadja, že dosegli svoj namen: zmeda je popolna. Kakšen vpliv bo vse to imelo na odločitev volilcev, pa bodo seveda pokazali šele rezultati v nedeljo 24. aprila.

Rudi Vouk umrl

Nepričakovano je umrl vladni svetnik Rudi Vouk, vodja manjšinskega šolskega oddelka pri deželnem šolskem svetu za Koroško ter okrajni nadzornik za dvojezično obvezno šolstvo.

Smrt uglednega šolnika pomeni za koroške Slovence težko izgubo. Z njim smo izgubili človeka, ki si je kot strokovnjak desetletja prizadeval za pravice naše narodne skupnosti na šolsko-izobraževalnem področju. Poleg njegove dejavnosti kot vodja manjšinskega šolskega oddelka in nadzornik za dvojezično šolstvo sodi v ta okvir predvsem tudi njegova dolgoletna skrb za izdajanje šolskega lista „Mladi rod“ ter njegovo delo pri izdajanju šolskih učbenikov.

Za vse njegovo delo in njegov trud bomo Rudija Vouka, o katerem obširneje poročamo na 4. strani, ohranili v častnem in hvaležnem spominu!

PREBERITE

Protislovenska gonja
tudi po uradni poti?

str. 2

O problematiki kulturne
izmenjave med
narodoma na Koroškem

str. 3

Umrli Rudi Vouk,
vodja manjšinskega
šolskega oddelka

str. 4

Kulturno-prosvetna
dejavnost na Radišah

str. 5

Pogovor o
„Mutastih bratih“

str. 6

Franci Wiegale osvojil
evropski pokal

str. 8

SLOVENSKA PROSVETNA
ZVEZA

vabi na

MLADINSKO
REVIJO

v nedeljo 10. aprila 1983 ob
14.30 uri v kulturnem domu
na Ziljski Bistrici

Sodelujejo otroci kot pevci,
recitatorji, glasbeniki in pri-
povedniki.

Kalt: „Prepovedati je treba protimanjšinske organizacije!“

Posebej za SV govori sekretar CK KPA Hans Kalt

Kakšno je stališče KPA do zakona o narodnih skupinah in do vprašanja sosvetov? Na Koroškem je bilo slišati glasove, ki so pravili, da naj se ta zakon izkoristi, kar je seveda pri slovenskih osrednjih organizacijah sprožilo nasprotovanje, ker odklanja jo ta zakon kot revizijo člena 7.

KALT: Kot stranka imamo člen 7 državne pogodbe za osnovo reševanja vprašanj narodnih manjšin v Avstriji. To smo vedno čisto jasno povedali, to smo sprejeli tudi v naš program. Tu je celo poglavje, ki popolnoma temelji na členu 7. Naše mnenje je, da tako imenovani zakon o narodnih skupinah nikakor ni izpolnitev člena 7. Tako glede območja veljavnosti kot predvsem po vsebini je v tako jasnem nesporazumerju s tem, kar člen 7 zagotavlja manjšinam, da smo od vsega začetka zavzeli temeljito odklonilno stališče do tega zakona o narodnih skupinah in predvsem tudi proti ozadju tega zakona, namreč do tristrankarskega sporazuma...

... in do ugotavljanja manjšine?

KALT: ... v tej zvezi tudi do ugotavljanja manjšine. Ne vem, kaj mislite s temi glasovi na Koroškem. Seveda smo mnenja, da naj pripadniki manjšine izkoristijo vse možnosti, ki jih imajo, tudi če so zelo omejene in dane samo v maloštevilnih krajih. Protestiral pa bi proti temu, da bi kdo to razumel tako — in prepričan sem, da tega nihče ni tako mislil —, da bi hoteli osrednjim organizacijam Slovencev priporočati, da naj gredo v sosvete. Nasprotno, v tem vprašanju smo popolnoma solidarni z osrednjima organizacijama, in to smo v našem nastopanju zmerom potrdili.

Ali obstajajo v vaši stranki predstave, kako bi taka ureditev mogla biti drugačna kot zakon o narodnih skupinah?

KALT: Mnenja smo, da mora taka ureditev veljati, tako kot je zapisano v členu 7, v upravnih in sodnih okrajih s slovenskim ali mešanim prebivalstvom. Teritorialne veljavnosti ni mogoče pogojevati po posameznih krajih s kakršnimkoli odstotkom, pri čemer pa je 25 odstotkov sploh indiskutabel. Temu se pridružuje še, da bi bilo treba nekaj zahtev še konkretizirati, kar zadeva vsebino manjšinskozaščitnih določil, glede šolstva, glede dvojezičnosti, pa tudi glede otroškega varstva, ki dobiva v zadnjih letih vedno večji pomen, glede dopol-

nitve srednješolske izobrazbe predvsem s trgovsko usmeritvijo poleg gimnazije. Vse to popolnoma podpiramo.

To pomeni, potrebni so izvedbeni zakoni k členu 7.

KALT: Da, pri čemer mislimo, da bi bil en zakon še posebno pomemben, k petemu odstavku člena 7, prepoved tistih organizacij namreč, ki jemljejo narodnim manjšinam njihov značaj in njihove pravice. To stoji v državni pogodbi, toda trenutno ne samo da ni izvedeno, temveč dejansko s tristrankarskim sporazumom delajo obravnavanje manjšinskega problema odvisno od privolitve tistih, ki hočejo manjšini vzeti njen značaj. To imamo za posebno pomembno vprašanje.

Ali načela, ki ste jih naštetili v zvezi s členom 7 glede dvojezičnosti itd., prakticirate tudi znotraj stranke na Koroškem?

KALT: Da. Tudi v naši stranki je samoumevno, da dobi na vseh teh področjih vsakdo, ki se v slovenščini obrne na nas, seveda tudi slovenski odgovor. To je povsem jasno in tudi zagotovljeno je. Pravzaprav vlada splošno razumevanje za to vprašanje v naši stranki, to moram poudariti. Končno je bil dolga leta s tovarišem Kazianko slovenski tovariš deželni predsednik in deželni poslanec na Koroškem.

Ali gre to razumevanje tako daleč, da bi si bilo mogoče predstavljati v narodnostnem vprašanju tudi avtonomijo slovenskih članov znotraj stranke?

KALT: Do tega pri nas pravzaprav ne pride, kajti pri nas je tako, da so npr. pri poglavju v partijskem programu aktivno sodelovali slovenski komunisti, in v programski diskusiji je bilo nedvoumno sprejeto, da imajo tu posebno težo, da je treba njihove želje ustrezno upoštevati.

Toda kake pravice veta pa ni?

KALT: V statutih to ni določeno. Toda izredni kongres stranke je ta statut soglasno sprejel. Naša stranka, funkcionarji stranke popolnoma razumejo pravico slovenskih komunistov, da imajo tudi znotraj stranke v tem vprašanju posebno besedo. Kaka avtonomija tu sploh ni potrebna, ker lahko svoje misli z ustrežno težo plasirajo pri oblikovanju mnenja v stranki. To so pravzaprav vedno tako prakticirali.

Iz vaših besed je mogoče povzeti, da stranka poslušala slovenske člane

in upošteva njihove želje. Ali gre stranka v svoji politiki tudi še za korak dalje, da na Koroškem in drugod po Avstriji sama od sebe informira o manjšinskem vprašanju in tako propagira demokratične poglede in deluje proti predsodkom?

KALT: To je povsem jasno, da smo to vedno delali in delamo tudi danes. Vse, kar npr. publiciramo o tem vprašanju na Koroškem, razširjamo na enak način po vsej Avstriji. To je naša linija v vsej Avstriji. Tako je že bilo dolgo pred tem, preden so se po 1968. letu v študirajoči mladini pojavile nove misli, že dolgo prej smo bili pravzaprav edina politična sila, ki smo se držali tega, da nismo na Koroškem govorili tako, v ostalih zveznih deželah pa drugače.

Ali to ni v nasprotju s tem, da je prišlo npr. 1979 pri deželnozborskih volitvah, ko je Mirko Messner kandidiral na drugem mestu, pa tudi že 1976 ob bojkotu ugotavljanja manjšine, ki ga je vaša stranka podprla, vsaj na zgornjem Koroškem do negodovanja v stranki in nekateri so menda tudi odpovedali strankino glasilo „Volkswille“?

KALT: O takem negodovanju v stranki takrat mi ni nič znano. Bojkot smo v polni meri podprli, in ne morem se spomniti, da bi zaradi bojkota prišlo do enega samega izstopa iz stranke. Ne morem se tudi spomniti, da bi prišlo do ene same odpovedi „Volkswille“.

Ali to velja tudi za 1979?

KALT: To velja tudi za 1979.

Kako ocenjujete nastanek in nastop ALÖ, ki je manjšinam že kar od začetka priznala privilegirano mesto?

KALT: Nastanek različnih baznih skupin, h katerim štejejo gotovo tudi gibanja, ki so se združila v ALÖ, je tudi spontan protest proti posledicam kapitalističnega sistema tudi v njegovi specifično socialpartnerski obliki v Avstriji, in toliko je to pozitivno. V mnogih primerih smo pri konkretnih akcijah tudi v akcijski enotnosti pristali teh različnih skupin. Da navedem samo mirovno gibanje, gibanje za enakopravnost žena, antifašistična gibanja, vprašanja zaščite okolja, kjer se konkretno pojavljajo itd. Nekaj drugega pa je nastopanje takih skupin kot stranke, kakor zdaj pred volitvami poskušajo. Ni se mogoče boriti samo proti pojavom, boriti se je treba proti vzroku. Če današnja družba

uničuje okolje, če zmeraj bolj okrnjuje možnost demokratičnega sodočlona ljudi, če določene demokratične osnovne pravice ne uresničuje in manjšine potiska ob rob, potem so to vse pojavi. Vzroki so v kapitalističnem sistemu, v vsej tej ideologiji socialnega partnerstva. Tu pa je KPA tista, ki predstavlja jasno družbenopolitično alternativo.

V programu ALÖ sem o manjšinskem vprašanju našel zelo megleno formulacijo: zakonska določila je treba izpolnjevati. Tu ni konkretne omenbe člena 7 državne pogodbe. Zakonsko določilo pa je npr. zakon o narodnih skupinah. To je po mojem mnenju popolnoma nezadostno. ALÖ v svojih družbenopolitičnih izjavah nima notri niti pojma kapitalizem, niti socialno partnerstvo. V njihovem centralnem programu manjka tudi konkretna zahteva po prepovedi neonacističnih organizacij. To je seveda velika slabost. Prav slovensko prebivalstvo ve, kaj fašizem pomeni, tudi za narodne manjšine. Gotovo so tam tudi antifašisti, toda celotna smer je tako meglena, da je zelo malo gotovosti, da je tu dolgoročno mogoče zaveznitvo v interesu upravičenih zahtev Slovencev.

Še k praktični učinkovitosti. Predsednik socialističnega kluba Fischer je v zvezi z ALÖ dejal, da glasovi za majhne stranke niso učinkoviti, ker ne dobijo mandatov. To zadene seveda tudi KPA. Kako argumentirate proti temu?

KALT: Seveda bi bilo dobro, in seveda si za to prizadevamo, da bi komunisti prišli v državni zbor. Če sta dva komunisti v državnem zboru, potem lahko tam sprožita mnogo vprašanj, seveda pa v državnem zboru ne moreta sama nič izsiliti, če se ne bodo prizadeti ljudje sami izven parlamenta bolje organizirali, se tesneje povezali, z večjim poudarkom zastopali svoje zahteve. In v tem smislu mislimo, da noben glas za KPA ni izgubljen. Vsak glas za KPA krepi težo edine, res dosledne leve sile v Avstriji. In tu so najrazličnejše zahteve, ki so danes na dnevnem redu. V Avstriji imamo 150.000 brezposelnih, največje število v zadnjih tridesetih letih, to je vendar resen problem. Imamo premalo razvite obrobne kraje, med katere šteje npr. tudi dvojezično ozemlje na Koroškem. Saj ne moremo še podpirati, da v Avstriji danes inozemski kapital dela ogromne profite, za gospodarski razvoj v interesu avstrijskih ljudi pa se zgodi premalo. Navedel bi samo en primer: po objavi avstrijske narodne banke so inozemski kapitalisti odnesli lansko leto iz Avstrije za 69 milijard šilingov dobička. Kaj vse bi s tem

denarjem v Avstriji lahko naredili! Proti temu se borimo, in hočemo, da bi se ljudje še bolj energično uprli proti temu. To lahko storijo s tem večjim poudarkom, če bodo komunisti postali močnejši. V tem smislu mislimo, da je vsak glas ljudi, ki mislijo napredno, zgubljen glas, če je oddan za FPÖ in ÖVP, pa tudi za SPÖ ali za alternativne in zelene kandidate. Glas, ki dejansko velja, je glas za KPA.

Torej tudi če učinek ni neposreden v obliki mandatov, pa je vsaj posredno prisoten s tem, da ustvarja pritisk?

KALT: Pritisk z leve se tako okrepil.

In še zadnje vprašanje: Zakaj naj koroški Slovenci kot pripadniki manjšine volijo KPA, čeprav ne sedi pri vzvodih oblasti in ne more izsiliti konkretnih zakonskih rešitev?

KALT: Toliko razlogov je za okrepitev leve sile, da jih tu ni potrebno posebej naštevati. Samo vprašanja narodnih manjšin bi posebej navedel. KPA je po svoji programski usmerjenosti, po vsej svoji ideološki osnovi internacionalistična stranka. Vsa njena zgodovina to dokazuje. KPA je kot edina avstrijska stranka leta 1938 odločno nastopila proti Hitlerjevi agresiji proti Avstriji, pozvala je k obnovitvi Avstrije; v boju proti Hitlerjevemu fašizmu od posameznih avstrijskih strank ni doprinesla samo največji delež, temveč je dala tudi največji žrtev. K tej tradiciji se priznava tudi še danes in se tudi danes zavzema za demokratičen razvoj, za mir in proti neonacizmu. Mislim, da je prav iz tega vzroka prav gotovo tudi v interesu upravičenih zahtev koroških Slovencev pravilno, da kar največ koroških Slovencev odda svoj glas za KPA, da bi podprli ta prizadevanja.

Sekretarja CK KP Avstrije je spraševal Peter Wieser

Novi odborniki KSŠŠD na obisku pri ZSO v Celovcu

V sredo 30. marca je delegacija Kluba slovenskih študentov in študentk na Dunaju, ki jo je vodil novi predsednik Flori Wieser, v okviru rednih stikov z osrednjima organizacijama obiskala Zvezo slovenskih organizacij na Koroškem, kjer jo je sprejel predsednik dipl. inž. Feliks Wieser s člani izvršnega odbora. Ob tej priložnosti se je ZSO predstavilo novo vodstvo KSŠŠD, ki je bilo izvoljeno na zadnjem občnem zboru.

V daljšem pogovoru so predstavniki ZSO orisali zastopnikom študentov trenutni narodnopolitični položaj ter jih seznanili z dejavnostjo naših organizacij, klubaši pa so poročali o svojih načrtih za bodoče delo v klubu. Z zadovoljstvom so ugotovili, da so bili stiki med ZSO in klubom v minuli dobi že prav dobri. Vendar so menili, da bi morali biti ti stiki čim bolj pogosti; študentje so pripravljene aktivno sodelovati pri oblikovanju narodnostne politike na Koroškem, zato želijo biti tudi čim bolj podrobno obveščeni o tozadevnih dejavnostih.

Dogovorili so se, da bo ZSO v sodelovanju s Slovenskim znanstvenim inštitutom v Celovcu ter vsemi tremi študentskimi klubi priredila posvet o počitniškem delu študentov in sploh o sodelovanju s klubi.

Protislovenska gonja tudi po uradni poti?

Vsem obratom, ki delujejo na področju tujkega prometa, je bila brezplačno razposlana aprilska številka mesečnika „Die Kärntner Landsmannschaft“, glasila istoimenske organizacije in drugih „domovinskih društev“ na Koroškem. Seveda ne iz darežljivosti, marveč v propagandne namene. Kajti časopisu je bil priložen letak, naslovljen na „spoštovane bralce“ in „drage počitniške goste“, ki so povabljeni, da naročijo časopis, ki o Koroški poroča, česar v drugih informacijah ni najti (!), kakor je rečeno v pismu.

To vabilo sta podpisala predsednik koroške Landsmannschaft ing. Sepp Prugger in predsednik sekcije za tujski promet pri koroški trgovinski zbornici deželni poslanec Karl Koffler. Ravno to pa je pri zadevi tista okolnost, zaradi katere ni mogoče molčati. Vsiljuje se namreč vtis, da gojenje in širjenje protislovenske nastrojenosti vedno bolj postaja sestavni del tudi uradne politike na Koroškem.

Ze svoječasnó smo poročali, da je bil z začetkom tega leta v okviru kulturnega referata koroške deželne vlade osnovan poseben sekretariat za vprašanja šeg in domovinogojstvo (Sekretariat für Brauchtumsfragen u. Heimatpflege). S tem so v duhu tristrankarskega paketa, se razume — ustvarili pogoje, da so mogli v deželno službo sprejeti predsednika Lands-

mannschaft Pruggerja, ki si je poleg te funkcije ustrezno kvalifikacijo pridobil še z organizacijo parade rjavih bataljonov za 60-letnico plebscista.

Tako je bilo v duhu strankarske troedinosti poskerbljeno za uradno sistemizacijo predsednika ene izmed ustanoviteljev današnjega Heimatdienst. In v tem duhu očitno hočejo sedaj poskerbeti tudi še za glasilo te or-

Gradiščanski Hrvati

„veja hrvaškega drevesa“

Kakor smo v našem listu že poročali, bo letos minilo 450 let od naselitve Hrvatov na Gradiščanskem. Temu pomembnemu jubileju bodo veljale različne prireditve in slavnosti, ki jih pripravljajo tako na Gradiščanskem in na Dunaju kakor tudi v SR Hrvaški.

Iz glasila gradiščanskih Hrvatov „Hrvatske Novine“ povzemamo, da bodo v Željeznem v okviru jubilejnih prireditev odkrili tudi poseben spomenik, ki bo spominjal gradiščanske Hrvate, da so „veja hrvaškega drevesa“. Pri tem poudarjajo, da bi življenje narodnostne skupnosti brez močne povezave z matičnim narodom presahnilo kot veja brez svojega drevesa.

organizacije, ki se vsaj po nekaterih straneh prav malo razlikuje od KHD-jevskega „klicarja domovine“, ko s pristranskim tolmačenjem samovoljno iztrganih citatov pomaga oblikovati „sovražno sliko“ o koroških Slovenceh.

Zato mislimo, da je predvsem deželnega poslanca Kofflerja kot vodilnega funkcionarja turističnega gospodarstva treba javno vprašati, kako more ta svoj uradni položaj uskladiti s propagiranjem takšnega časopisa? Ali misli, da je to prispevek k spravi in mirnemu sožitju med obema narodoma v deželi? Ali tako razume pospeševanje tujkega prometa? In še vprašanje: Ali je trgovinska zbornica morda prevzela tudi razpošiljanje omenjenega časopisa; če ne, kako razume potem zakonska določila o zaščiti podatkov (naslovov)?

Za zaključek le še naše skromno mnenje, da si težko moremo predstavljati, da bi bilo kakršnokoli bujskanje proti koroškim Slovincem in ščuvanje na narodnostno mrznjo dobra reklama za privabljanje tujih gostov, še posebno iz Slovenije in Jugoslavije, ki pa so za koroški turizem menda življenjskega pomena, v kolikor je mogoče verjeti sedanjemu moledovanju tukašnjih krogov zaradi jugoslovanskih ukrepov.

Kdaj se bo premaknilo

pri vprašanih radija in televizije?

Med vprašanji, ki sta jih osrednji organizaciji koroških Slovencev v zvezi z neizpoljenim členom 7 avstrijske državne pogodbe posredovali zvezni vladi 7. 12. 1979 s takimi imenovanim operativnim koledarjem, so tudi želje oziroma zahteve koroških Slovencev glede enakovrednejšega upoštevanja v avstrijskem radiu in televiziji. Konkretno je šla zahteva po razširitvi slovenskih radijskih oddaj na celodnevni program ter po uvedbi vsaj polurne televizijske oddaje v slovenskem jeziku.

O teh vprašanih je prišlo v začetku leta 1981 do prvega pogovora med predstavniki obeh osrednjih slovenskih organizacij ter zastop-

niko ORF-a in urada zveznega kancelerja. Potem so bili pogovori brez vsakega tehtnega vzroka prekinjeni vse tja do jeseni 1982, ko so se zastopniki koroških Slovencev srečali s članoma kuratorija ORF Bergmannom in Zilkom. Nato so bila ta vprašanja na dnevnem redu tudi pri razgovoru, ki so ga imeli predstavniki ZSO in NSKS 21. 1. 1983 pri zveznem kanclerju Kreiskem. Vmes pa je prišlo do izmenjave mnenj o tej problematiki tudi z deželnim intendantom koroškega radia Willnerjem in z intendantom televizije Wolf in der Maur.

Kljub temu se vprašanje praktično ni premaknilo naprej — razen da je bil slovenski radijski spored

nekoliko podaljšan v okviru splošne razširitve deželnih programov. Zato sta se osrednji slovenski organizaciji sedaj obrnili na generalnega intendanta ORF-a Bacherja ter ga prosili za obvestilo, kdaj bi bil pripravljen sprejeti delegacijo koroških Slovencev. Opozorili sta ga na dosedanje stike ter mu predlagali, da bi na razgovor povabil tudi vse tiste osebe, ki so se doslej bavile s temi vprašanji. Pri tem sta izrazili prepričanje, da bo do razgovora kmalu prišlo, zlasti, ker je Bacher že preko Zilka zagotovil predstavnikom slovenskih organizacij, da so pri njem „vsakčas dobrodošli“.

V kolikšni meri je ta „dobrodošlica“ mišljena resno in iskreno, bo generalni intendant Bacher lahko kmalu dokazal: ali bo Slovence povabil na razgovor in koliko razumevanja bo imel za njihove želje in zahteve. Vsaj „previden optimizem“ je v tej smeri upravičen toliko bolj, ker je v zvezi z manjšinskim vprašanjem v zadnjem času tudi kancler Kreisky obljubil, da se bo za želje manjšine glede radijskih in televizijskih oddaj zavzel pri generalnem intendantu Bacherju.

Zanimivo predavanje o NOB na Koroškem

V okviru ciklusa predavanj, ki jih organizira Inštitut za narodnostna vprašanja v Ljubljani pod skupnim naslovom „Narodnostna vprašanja v sodobnem svetu s posebnim ozirom na položaj slovenskih manjšin v sosednjih deželah“, je prejšnji četrtek, 31. marca, predaval častni predsednik Odbora koroških partizanov in član sveta federacije inž. Pavle Zaucer-Matjaž o narodnoosvobodilnem boju na Koroškem.

Predavatelj je svoja izvajanja razdelil na dva dela. V prvem delu je podal zgodovinski oris nastanka in razvoja protifašističnega in osvobodilnega gibanja na Koroškem; v drugem delu pa je nakazal vrsto problemov, ki naj bi jih zgodovinarji raziskali in razjasnili.

Izredno zanimivemu predavanju — referent šteje med začetnike koroškega partizanskega odpora — je sledila diskusija. Zaradi pomanjkanja časa in zanimivosti teme so slušatelji zahtevali ponovitev predavanja, kar so prireditelji radevolje sprejeli.

MI IN KULTURA — MI IN KULTURA — MI IN KULTURA — MI IN KULTURA

O problematiki kulturne izmenjave med obema narodoma na Koroškem

Manjšina naj bi bila most in posrednik — tako že desetletja slišimo iz ust politikov, ki so navadno pristojni tudi za kulturo. Vendar je take besede in zlasti fraze slišati le takrat, kadar gre za sodelovanje preko deželnih in državnih meja; pa tudi to je večinoma omejeno na kulturne in športne akcije.

Tistega, kar končno od vseh teh besed ostane, ni toliko, da bi se koroški Slovenci res lahko počutili kot most. Pri tem pa je treba še ugotoviti, da o takem mostu in posredniku v naši deželi skorajda ni nobenega govora. Kljub temu je očitno, da bi bili taki mostovi nujno potrebni, da bi se pretok kulturnih in tudi človeških dobrin lahko nemoteno odvijal čez krajevne, politične, jezikovne in končno tudi državne meje.

O takem pretakanju in tudi o vlogi manjšine pri tem smo slišali in bili potrjeni ter podkrepljeni tudi na zadnjem seminarju SPZ v Podravljah. Toda: kako je dejansko s kulturno izmenjavo v deželi?

Poleg tradicionalnih oblik, ki so za moje pojme tudi še precej skromne (revija Die Brücke, oddaja Land an der Drau - Dežela ob Dravi, akcije na verskem področju), zlasti v zadnjih letih končno le prihaja do srečanj, skupnih prireditev in nastopov slovensko in nemško govorečih kulturnih skupin. Za začetek je treba tudi to zabeležiti kot pozitiven prijem in napredek, čeprav prihaja do tega precej pozno. Nekaj tega sodelovanja se odvija na občinski ravni (Železna Kapla, Radiše, Borovlje), drugi kulturni stiki pa so bili navezani takorekoč čez občinske meje (Sentsjakob-Döbriach, Sveče-Ebene Reichenau, Železna Kapla-Lind, Dobrla vas-Podkloster). Navedba je gotovo nepopolna, skoraj za vse te stike pa je mogoče ugotoviti, da so bolj ali manj slučajni. Če ti začetki še nimajo izkušenej in tradicije, seveda še ne pomeni, da so zaradi tega manj vredni — so pač dejansko šele začetki.

Pri teh prizadevanjih se doslej tudi kaže, da željo po stikih forsira predvsem slovenska stran, medtem ko je nemške skupine treba ta-

korkeč šele pregovoriti za sodelovanje. Za taka srečanja se slovenskim društvom zdijo najbolj primerni koncerti za državni praznik, ki potekajo pod geslom „Dobre večer sosed — Guten Abend Nachbar“, medtem ko se nemška oz. uradna stran Koroške spomni želje po sodelovanju okoli drugega praznika v oktobru (obletnica plebiscita), kar pa Slovenci razumljivo odklanjamo, ker ta praznik in njegove proslave navadno potekajo v zastrujenem in nam sovraženem ozračju.

V danih razmerah pa je najbolj žalostno to, da tudi nekatere dvojezične občine slovenskih društev ne vabijo k sodelovanju na občinskih prireditvah. Po mojem mnenju s tem ignorirajo celotno narodno skupnost in si izstavlja najslabše spričevalo. Napačno zadržanje — milo rečeno — bi lahko imenovali tudi odrekanje privrednih dvoran v raznih „evropskih“ mestih in drugih krajih. Nasprotno pa prireditve nekaterih občin tečejo v smer skupnega nastopanja in tako so se ponekod že bistveno izboljšali stiki med ljudmi in društvi ter je bil odstranjen marsikateri predsodek.

Brez dvoma pa bi se dalo še marsikaj izboljšati. Osebnostno mislim, da ni zadosti, če se ob srečanjih na Koroškem samo prepeva; potrebna je predvsem tudi beseda, razgovor, če res hočemo napredovati. S takimi pogovori bodo naši sodeželani prejeli tudi prepotrebne informacije o nas in naših prizadevanjih.

(Dalje v prihodnji številki)

Miha Traunik

75 let Slovenska prosvetna zveza

MATJAŽ KMECL

MUTASTI BRATJE

poljudna igra v dveh dejanjih

v nedeljo, 24. 4. 1983 ob 15. uri
v mestnem gledališču v Celovcu

Gostuje Slovensko stalno gledališče iz Trsta

Vstopnice v predprodaji v pisarni SPZ, pri krajevnih društvih, v posojilnicah, v knjigarni „Naša knjiga“ ter eno uro pred začetkom predstave pri blagajni v mestnem gledališču v Celovcu.

FRANCI ZWITTER ml.

Od odrske dejavnosti do ljudske pesmi

(predavanje na seminarju SPZ v Podravljah)

Če se nam zdi, da sta zborovska ali glasbena dejavnost nam takorekoč prirojena, kar se izraža v stavkih „Korošec je rojeni pevec“, pesem da je koroškemu Slovincu takorekoč dana že v zibelki in podobno, potem je to morda odsev naše današnje prakse in prosvetne oz. kulturne dejavnosti, toda pogled na razvoj slovenskega prosvetnega delovanja na Koroškem nam kar hitro dokazuje, da vse to ne ustreza resnici: ob začetku prosvetnega — in mislim organiziranega prosvetnega delovanja — stoji nedvomno odrska dejavnost, ki je prevladovala več ali manj do tridesetih let drugega stoletja v delu naših izobraževalnih društev. Začetki zavestnega siranja glasbene oz. zborovske dejavnosti med koroškimi Slovenci označujejo hkrati novo tolmačenje iz razumevanja prosvetnega delovanja; ljudska pesem in zborovska dejavnost nista spontano izrasli iz prosvetnih aktivnosti naših kulturnih aktivistov, temveč sta produkt določene kulturnopolitične linije, ki je prevladovala v takratni Slovenski prosvetni zvezi in sta zato izraz političnih težnj takratnega vodstva koroških Slovencev. Po drugi svetovni vojni nista nasledniški organizaciji Slovensko - socialne - krščanske zveze in pozneje Slovenske prosvetne zveze, torej SPZ in KKZ prevzeli samo organizacijskih struktur, temveč sta prav tako začeli na isti vsebinski ravni, kakršna je bila dana pred izbruhom vojne: ljudska pesem je postala sinonim za prosvetno delo koroških Slovencev. Na tej ravni stojimo nekako tudi še danes in zato le legitimno in upravičeno, če vprašamo po razvoju in vzrokih, ki so pogojili današnje stanje.

Če zožujemo pojem „kulturno delovanje“ na umetniško izražanje, kar na splošno nikakor ni opravičljivo, ker je ta pojem mnogo širši — toda v tem referatu mi dovolite to enačico — lahko vidimo, da je prav odrska dejavnost botrovala skorajda vsem ustanovitvam naših izobraževalnih društev po vsem našem ozemlju; še več: preden so ta društva sploh nastala, smo na Kostanjah že v drugi polovici prejšnjega stoletja pričeli številnim uprizoritvam Drabosnjakovega Pasijona; čeprav je bil ta Pasijon v tem času še lokalno omejen na Kostanje in okolico, je že mogoče izžareval ne samo po slovenski Koroški, temveč v celotnem slovenskem prostoru, saj so takratni bukovniki na Koroškem pravzaprav bili edini slovenski kulturni ustvarjalci svojega časa.

Tudi „Slovenska čitalnica“ v Celovcu, torej društvo, ki je bilo namenjeno pravzaprav celovškemu slovenskemu meščanstvu, se ni toliko bavilo s petjem, kot z branjem — kot pripomočkom za učenje slovenskega jezika — in iz leta 1862 nam je znano, da so prav v celovski „Slovenski čitalnici“ uprizorili nek „dramatičen prizor“ z naslovom: „Prisega korotantskih knezov“. Razen dejstva, da se je ta uprizoritev vršila, o realizaciji uprizoritve ni nič znano; zanimivi pa so kajpada povod za to uprizoritev in okoliščine, v katerih je do nje prišlo? Člani „Slovenske čitalnice“ so se javno zavzeli za združitev vseh Slovencev v enotno slovensko kronovino z glavnim mestom Ljubljano: program, ki si ga je moglo staviti takrat samo slovensko meščanstvo, ki pa je v ta namen delovalo bolj s pomočjo kulturnih, kot pa političnih sredstev! Napaka ali če ho-

čete — lastnost slovenskega naroda, ki se je deloma ohranila še do današnjih časov; v tej luči pa se nam kaže tudi pomen tega „dramatičnega prizora“: čeprav ne vemo — kot že rečeno — nič o realizaciji — ne bo napačno, če trdimo, da je pri tem šlo v bistvu za dvig slovenske samozavesti zlasti takrat skoraj že nemškemu Celovcu; kajti ravno dejstvo, da so segali po snovi iz srednjega veka, v katerem je še veljala „stara pravda“, v katerem je slovenska beseda še imela veljavo celo v najvišjih slojih, je moralo dati takratnemu slovenskemu meščanstvu vsaj zgodovinsko upravičenost in legitimacijo za njene narodne zahteve. Lahko mirne vesti trdimo, da je ta po mojih virih prva slovenska uprizoritev v Celovcu že nosila očividno nacionalno politično značaj. Zanimivo je tudi, da take čitalnice, kot jo poznamo iz Celovca, niso eksistirale samo v glavnem mestu in Beljaku, temveč tudi na podeželju: tako v Železni Kapli, v Borovljah v Štebnu pri Bekstanju in v Libeličah. Ker pa čitalnice, z razliko do pozneje nastalih izobraževalnih društev, niso bile namenjene kmečkemu prebivalstvu, temveč izključno meščanskemu in so razširjevale tudi meščansko mišljenje in meščansko kulturo in seveda meščanske politične težnje, je dejstvo obstoja teh čitalnic tudi na podeželju dokaz za dokaj močno razširjenost slovenskega meščanstva tudi na Koroškem.

Slovensko koroško meščanstvo svojih političnih ciljev ni doseglo in se je zato zgubilo: bodisi da se je asimiliralo bodisi da se je proletariziralo; vsekakor je kmalu izgubilo svojo materialno bazo in se v kulturnem življenju ne pojavlja več.

(Dalje v prihodnji številki)

MI IN KULTURA — MI IN KULTURA — MI IN KULTURA — MI IN KULTURA

UMRL JE RUDI VOUK

Na velikonočni petek nas je pretresla žalostna vest, da je nepričakovano umrl vladni svetnik, vodja manjšinskega šolskega oddelka, okrajni šolski nadzornik Rudi Vouk. Star komaj 56 let je po kratki boleznii odšel od nas šolnik, ki se je zelo prizadeval za slovensko šolstvo na Koroškem.

Rudi Vouk je luč sveta zagledal v Šentlorencu pri Škocijanu. Izvolil si je učiteljski poklic. Kot šolnik je bil izredno marljiv in prizadeven ter strokovno dobro podkovan. Zaradi teh njegovih lastnosti je bil leta 1964 imenovan za okrajnega šolskega nadzornika za dvojezično obvezno šolstvo, leto pozneje pa za vodjo manjšinskega šolskega oddelka pri deželni šolskem svetu. Leta 1978 je dobil naslov vladnega svetnika.

Rudi Vouk je dolga leta izdajal slovenski šolski list Mladi rod; najprej skupno s starostno slovenskih učiteljev Francijem Aichholzerjem, po njegovi smrti pa sam kot glavni urednik. Napisal je tudi mnogo šolskih knjig in skrbel za vestno izvajanje slovenskega šolskega pouka na dvojezičnih obveznih šolah. Zelo se je zanimal tudi za nomenklaturu zlasti gorskih imen in zelo obsojal potujčevanje le-teh, tako da je imel s kartografi težke diference. Skratka bil je borbene narave.

Z Rudijem Voukom smo zgbili moža, ki je zelo ljubil svoj narod in svoj poklic. Zveza slovenskih organizacij je težko prizadeti ženi in otrokom izrekla globoko sožalje. Pogreb Rudija Vouka je bil včeraj na dobrolskem pokopališču, kjer je našel svoje poslednje počivališče.

Spominski pohod na Porezen

Letos smo se slovenski planinci na Koroškem prvič udeležili zimskega pohoda na Porezen (1622 m). To je bil 8. pohod, ki ga organizirajo planinci in bivši borci v spomin na tragedijo v marcu 1945. Takrat so Nemci med zadnjo ofenzivo na vrhu Porezna obkolili partizane, ki so se zatekli v betonirane podzemeljske rove. Le malo se jih je rešilo. Ujete partizane so odvedli v vas Jesenica, kjer so jih postrelili. Pokopani so v vasi Orehek pod goro Kojca. Na vrhu Porezna stoji danes spomenik partizanom, ki so padli na območju Porezna. 20 metrov pod vrhom je planinska postojanka imenovana Kača na Poreznu (preurejena nekdanja italijanska vojašnica).

Ze leta je imelo Slovensko planinsko

društvo Celovec v načrtu, da se udeleži zimskega pohoda na to goro. No in v nedeljo 27. marca se je ta želja izpolnila. Zgodaj zjutraj smo se iz Področice z brzovlakom odpeljali v Jesenice, nato presedli na vlak v smeri Nova Gorica, ki je bil nabito poln gorenjskih planincev, ki so imeli isti cilj — vzpon na Porezen. Ze vožnja z vlakom mimo Bleda do Bohinjske Bistrice in skozi Bohinjski predor do Podbrda — prve železniške postaje na Tolminskem, je bilo lepo doživetje. Dolga vrsta planincev se je iz Podbrda vrstila najprej ob progi, nato pa skozi gozdove proli vrhu Porezna. Pohod na vrh se je vil s štirih strani — s Podbrda, s Petrovega Brda, z Davče in s Cerknega.

Bil je izredno lep dan. Ze od daleč nas je pozdravljala Koča na Poreznu. Nad gozdno mejo se nam je odprl prekrasen pogled na mogočni Triglav, ki se stasito dviga nad bohinjskimi gorami, ki ločijo bohinjsko območje od Tolminskega. Sneg je bil trdo zmrznjen, tako da so si nekateri planinci navezali dereze. Pri koči in na vrhu je bila ogromna množica ljudi, ki se je udeležila spominske svečanosti.

Na vrhu Porezna smo srečali celo vrsto znancev in prijateljev, predvsem tistih zvestih obiskovalcev naše Blešče planine (kjer stoji slovenska planinska koča) in koroških gora iz Nove Gorice. Sedeli smo na soncu in obujali spomine na naša skupna srečanja v slovenskih in koroških gorah. Naš prijatelj Jurij je tukaj na Poreznu zgbil brata. Pokazal nam je vhod v podzemeljske rove, kamor so se takrat zatekli partizani. Nemci so obljubili partizanom, če se predajo, da se jim ne bo nič zgodilo. Partizani so jim verjeli, računajoč s tem, da je itak vojna za nacistično izgubljena in da bodo zaradi tega bolj fair z njimi, in so se predali. Vendar Nemci niso držali besede, nižje v dolini so jih vse postrelili. Jurij prihaja vsako leto na Porezen (sem je prihajal tudi že prej, ko še ni bilo organiziranih pohodov) in z gnevom v srcu obtožuje nečloveškega nasprotnika, ki je na tako podel in barbarski način likvidiral skupino partizanov s Porezna in z njimi vred ljubljene brata.

Po slovesu od prijateljev iz Nove Gorice, ki so se vračali v dolino po južni strani Porezna, smo ostali še nekaj časa na vrhu in uživali ob krasnem razgledu. Poleg mogočnega Triglava nas je najbolj fascinirala bela veriga naših domačih gora od Tolste Košute preko Stola do Jefe. Vso to krasoto smo tudi ovekovčili na filmskem traku. V dolino smo se vrnili po drugi poti in sicer na Petrovo Brdo, od koder so nas prijazni planinci iz Slovenije vzeli s seboj z avtobusom do Podbrda, kjer smo „zašpilili klobaso“, kar se pravi, da smo spet dosegli izhodiščno točko. Kot smo mogli ugotovili se je pohoda na Porezen udeležilo nad 5000 ljudi, kar je prepričljiv in plemenit dokaz negovanja tradicij narodno osvobodilne borbe, ki se jih tako prenaša na mladino.

Udeleženec pohoda

30 let Ansambla bratov Avsenik

Letos obhaja znani ansambel bratov Avsenik 30-letnico svojega nastopanja. Povsod ga poznajo, znan je po vsem svetu. Njegovo priljubljenost najbolj izpričuje dejstvo, da je prejel že 27 zlatih plošč — zlata plošča je nagrada za 150.000 prodanih izvodov. Vsega skupaj je šlo med ljudi že 15 milijonov plošč.

Avsenikove viže so vzklike pod Roblekom pri Joževcu v Begunjah in zrcalijo občutja slovenskega človeka. V Avsenikovi glasbi najdeš vse nuanse melodike od udarne polke preko mehko čustvenega valčka pa tja do prešerne šegavosti. Skrivnost Avsenikove glasbe je v izvirnosti, ustvarjalnosti in v vrhunski dovršenosti.

Avseniki imajo ogromno posnemalec. Več kot 200 ansamblov v podobni sestavi si je nadelo ime Oberkrainer, vsled česar so si morali Avseniki dodati besedo originalni.

Pri nas na Koroškem so že večkrat nastopali, tako tudi na najbolj tradicionalni prireditvi koroških Slovencev na Slovenskem plesu. Sploh je Avsenikovemu ansamblu bila Koroška odsokočna deska za nadaljnjo slavo in popularnost v svetu; Slovenska prosvetna zveza mu je namreč omogočila prvi nastop na Koroškem oziroma v inozemstvu in mu s tem odprla okno v svet.

Ob 30-letnici nastopanja Avsenikovemu ansamblu iskreno čestitamo z željo, da bi zvezda njihove popularnosti nikoli ne zatnila.

KPD „Planina“ Sele, SPD „Herman Velik“ Sele-Kot, SPD v Borovljah, SPD „Zarja“ Železna Kapla in SPD „Obir“ Obirsko

vabijo na

SPOMINSKO SLOVESNOST
ob

40-letnici obglavljenja žrtev

IZ SEL IN OKOLICE

v četrtek 28. aprila 1983 v Selah.

Spored:

ob 19.00 uri sveta maša

ob 19.30 uri v farni dvorani slovesnost, ki jo bodo oblikovali prosvetaši zgoraj omenjenih društev

Darovali so življenja, ker so se zavzemali za ideale človečnosti, miru in dostojanstva. Plačali so z življenjem, ker niso klonili pod nacističnim jarmom. Njihovemu humanemu izročilu se bomo oddolžili z našim trajnim bojem za mir in narodno enakopravnost, za sporazumevanje in medsebojno spoštovanje!

Slovensko prosvetno društvo „Dobrač“ na Brnci vabi na

izlet v Mauthausen

v nedeljo 1. maja 1983.

Predvideni program: odhod ob 5.30 uri zjutraj — po avtocesti v Salzburg—Kremsmünster (ogled znamenitega samostana in možnost obiska maše) — Mauthausen z ogledom taborišča pod strokovnim vodstvom. Povratek preko sedla Paß Gschütt — Spittala in Beljaka domov.

Cena: za člane 250 šil., za nečlane 300 šil. Kosilo je v ceni vključeno.

Prijave: sprejema do 20. aprila 1983 Posojilnica Ločilo (tel. 0 42 57 - 24 19) ali posamezni odborniki.

Prosimo Vas, da se čimprej javite in tudi med Vašimi znanci in sorodniki delate reklamo za ta edinstveni izlet.

PRIREDITVE

Oglejte si

likovna dela dijakov
Zvezne gimnazije za Slovence

v Galeriji Tinje.

Razstava je odprta do 28. aprila 1983.

Slovensko prosvetno društvo Gorjanci vabi na prireditve

„S PESMIJO V POMLAD“

ki bo v nedeljo 17. 4. 1983, ob 14.30 uri v ljudski šoli v Kotmari vasi. Nastopajo: Mešani pevski zbor in mladinski zbor Gorjanci, instrumentalna skupina, igralci in recitatorji

Slovensko prosvetno društvo „Jepa-Baško jezero“ v Ločah vabi na mladinsko igro

PU IN NJEGOVI PRIJATELJI

v soboto 9. aprila 1983 ob 20. uri v kulturnem domu v Ločah.

Sodelujejo: tamburaši in mladinski pevski zbor.

Mladinsko igro uprizarja 2. a razred slovenske gimnazije v Celovcu, v režiji mag. Petra Stickra.

Slovensko prosvetno društvo „Radiše“ vabi na

7. RADIŠKI PLES

v soboto 9. aprila 1983 ob 20. uri v kulturnem domu na Radišah.

Igra Alpski sekstet.

Katoliški dom prosvete v Tinjah

● V petek 8. 4. 1983 ob 19.30 uri BRALNI VEČER s pisateljico Lene Mayer-Skumanz, nem. Vabljeni: starši, otroške vrtnarice, učitelji, vzgojitelji

● V soboto 9. 4. 1983 od 9. do 18. ure SEMINAR za otroške vrtnarice in starše otrok med 3. in 10. letom, nem. Vodi: Lene Mayer-Skumanz Soprireditelj: Caritas-referat za otroške vrtnarice

● V soboto 9. 4. od 9. ure in v nedeljo 10. 4. do 16. ure. Nadaljevanje seminarja filmske šole. Voditelj: Franz David in ravnatelj Wilhelm Elsner Nadaljnji termini: 23. in 24. aprila ter 7. in 8. maja 1983

● V ponedeljek 11. 4. 1983 ob 19.30 uri Forum za zdravstvena vprašanja, nem. „Obolenje hrbtenice“ Predavatelj: prim. univ. prof. dr. Walter Bischof

● V sredo 13. 4. od 9. in v četrtek 14. 4. do 17. ure ZDRAVJE s pomočjo zdravilnih zelišč, nem. Predavatelj: žpk. Hermann Josef Weidinger

Slovensko prosvetno društvo v Borovljah vabi na veseloigro ruskega pisatelja Katajeva

DAN ODDIHA

v nedeljo 10. aprila 1983, ob 14.30 uri pri Cingelcu na Trati. Gostuje igralska skupina SPD Radiše.

Krščanska kulturna zveza in Slovensko prosvetno društvo „Rož“ v Sentjakobu v Rožu vabita na

DRUŽINSKO PETJE

v nedeljo 17. aprila ob 14.30 uri v farni dvorani v Sentjakobu v Rožu. Nastopajo družine z Zilje, Roža in Podjune.

Povezavo ima dr. Ludvik Karničar

Zveza koroških partizanov vabi na potovanje z udobnim Sienčnikovim avtobusom

Skozi Jugoslavijo, Bolgarijo, Turčijo in Grčijo

Predviden je sledeč spored:

1. dan, 5. 5. 83. Pliberk—Celovec—Ljubelj—Ljubljana—Zagreb—Novska—Jasenovac—Slavonski Brod—Beograd.
2. dan, 6. 5. 83. Beograd—Niš—Dimitrovgrad, meja Sofija—Plovdiv.
3. dan, 7. 5. 83. Plovdiv—Svilengrad—turška meja—Odrin—Istanbul (Carigrad).
4. dan, 8. 5. 83. Celodnevni ogled carigradskih znamenitosti.
5. dan, 9. 5. 83. Dopoldne nadaljevanje ogledov, popoldne prosto.
6. dan, 10. 5. 83. Istanbul — vožnja po mostu preko Bospora v azijsko Turčijo — ob Marmarskem morju preko Burse v Kanakale pri Dardanelah.
7. dan, 11. 5. 83. Vožnja do Troje in ogled slovitih izkopanin — Kanakale, s trajektom preko dardanelške ožine v evropsko Turčijo—Kesan—Ipsala—grška meja—Kavalla—Solun.
8. dan, 12. 5. 83. Solun—Gevgelija—jugoslovanska meja—Stobi, ogled izkopanin — Skopje.
9. dan, 13. 5. 83. Skopje—Kosovo polje—Kosovska Mitrovica—Čačak—Titovo Užice.
10. dan, 14. 5. 83. Titovo Užice—Sarajevo—Travnik—Jajce—Banja Luka.
11. dan, 15. 5. 83. Banja Luka—Okučani—Zagreb—Maribor—Pliberk—Celovec.

Cena potovanja je S 5.500.— na bazi polpenziona — prenočišče v dvoposteljni hotelski sobah, zajtrk in večerja. Prijave pisмено na Zvezo koroških partizanov, 9020 Celovec, Gasometergasse 10, ali po telefonu, dopoldne (0 42 22) 51 37 52, popoldne 59 37 74.

Za organizacijo potovanja
Janez Weiss I. r.

RADIŠE:

Pestra kulturna dejavnost

V velikonočnih praznikih je SPD „Radiše“ priredilo kar dve uspeli prireditvi.

Na krstnico zvečer, 2. 4. 1983, se je zbrala lepa množica ljudi pri Jugu v Dvorcu, da bi nosila baklje. Že dve soboti poprej, so predvsem

ključno zabavi. Preskrbovalni agent Zajcev naj bi dobil podpis svojega predstojnika, katerega pa ne pozna. V imenitnem počitniškem domu Jurček pride zaradi laži Zajceva do smešnih zapletljajev, ki se ob koncu komedije razrešijo. To-

mladinci pripravili približno 50 bakelj. Daleč naokrog se je videla razsvetljena procesija. Nato pa so se ljudje gredli, zabavali ter prepevali ob kresu. Velikonočno bakljavo prireja društvo vsako leto v drugi vasi.

Na velikonočni ponedeljek so odrski umetniki SPD „Radiše“ predvajali veseloigro ruskega pisatelja Katajeva, „Dan oddiha“. Komedija obravnava probleme prijateljstva, ljubezni, zvestobe in ne služi iz-

krat se je pomlajena igralska skupina odločila za uprizoritev komedije, ker s tem privabi več gledalcev. Mnogoštevilna publika je navdušeno sledila predstavi. Razveseljivo je, da so igralci, ki so deloma prvič na odru, tako dobro podali njihove vloge. Delo režije sta opravila Silvo Ovsenk ob asistenci Nužeja Wieserja.

V soboto 9. 4. 1983 bo 7. Radiški ples, na katerega vas vse prisrčno vabimo.

Globaški kulturni teden

10.—23. APRILA 1983 V GLOBASNICI

Prireditelja: Slovensko kulturno društvo v Globasnici in Slovensko prosvetno društvo „Edinost“ v Štebnu

Nedelja, 10. 4. 1983, ob 20. uri v LJUDSKI ŠOLI: Koncert nastopa: MePZ „Peca“, MoPZ „Franc Leder-Lesičjak“ in folklorna skupina

Petek, 15. 4. 1983, ob 20. uri v JUENI na ČEPIČAH: Predavanje predsednika Krščanske kulturne zveze dr. Jankota Zerzerja: „Krščanska kulturna zveza ob jubilejnem letu“

Sobota, 16. 4. 1983, ob 20. uri pri ŠOŠTARJU: Igra „Neopravičena ura“, gostuje igralska skupina KPD iz Šmihela

Cetrek, 21. 4. 1983, ob 20. uri pri ČRNKU V VEČNI VASI: „Večer domačih pripovednikov in vižarjev ter ljudskih pevcev“

Sobota, 23. 4. 1983, ob 15. uri v LJUDSKI ŠOLI: „Prišla bo pomlad“ — Pester popoldan z Lenčko Kupper

Sobota, 23. 4. 1983, ob 20. uri pri ŠOŠTARJU: Zaključek Globaškega kulturnega tedna — koncert ob 10-letnici MoPZ „Franc Leder-Lesičjak“ iz Štebna.

Sodelujejo: MoPZ Suha, MoPZ „Edinost“ iz Pliberka, MoPZ „Trta“ iz Žitare vasi in MoPZ Franc Leder-Lesičjak
Nato zabava

„Lenartova smrt je bila težak udarec za osvobodilno gibanje na Koroškem“

V nedeljo se bomo zbrali na spominski slovesnosti v Železni Kapli, ki je med drugim posvečena 40-letnici smrti narodnega heroja Franca Pasterka-Lenarta, prvega komandanta I. Koroškega partizanskega bataljona. Za to priložnost objavljamo iz knjige „Gamsi na plazu“ odlomek, kjer Karel Prušnik-Gašper pripoveduje o napadu na Mežico, med katerim je bil Lenart ranjen in je težkim poškodbam podlegel.

Zavili so v prvo vas in potrkali. Kmet je vprašal:

„Kdo ste?“

„Slovenska vojska!“

Z veseljem jih je pozdravil. Dobili so vsega, kar so si želeli. Pred odhodom jim je kmet z nosil na mizo deset hlebcev kruha in precejšnjo količino suhega mesa. Stane je bil presenečen.

Nato so čez Peco odrinili proti Mežici.

Borci, med njimi tudi Marjetka, so mi kasneje opisali napad, ki ga je dne 3. aprila zvečer izvedel bataljon skupaj s Stanetovo patroljo:

Noč je bila temna. Tiho so se pomikali čez travnike proti Mežici. Ob desetih so se ustavili pred trgovom, ki so ga osvetljevale močne električne žarnice. Vse je bilo tiho, le na zgornjem delu je bevska pes. Zasede so brž odšle na svoja mesta, da bi odbijale napade sovražnikov iz Pliberka, Prevalj in Črne. En vod pa je blokiral orožniško postajo.

Jurišni oddelek je zatem obkolil kino dvorano. V njej so pravkar predvajali nemški propagandni film. Tovariši so v naskoku vdrli v dvorano, dva sta ustavila predvajanje filma, drugi pa so pozvali: „Roke kvišku!“ Vsi ljudje so se obrnili proti vходу in pokorno dvignili roke. Na obrazih si bral strah, skrb, radovednost... Mnogi pa so bili zadovoljni in radostni. Nihče pa si ni upal javno pokazati svoje simpatije. Med gledalci so bili tudi gestapovci, prirepaniki in izdajalci. Partizani so brž navezali razgovor z ljudmi in ti so šepetajoče sporočali imena. Nato je zavenel trd glas. Neki naš tovariš je glasno pozival na zaslisanje. Poklical je dva esesovca in dva šturmfirerja. Po zaslisanju so bili obsojeni na smrt. Ljudstvo se je vidno oddahnilo. Vsa Mežiška dolina je bila rešena štirih rabljev. Nato so naši razorožili nemške vojake in razbili kinoprojektor.

Nato je Franc Zalaznik vprašal Staneta, če bo govoril, Stane je odgovoril, naj kar on govori ljudem. Res je govoril, zatem pa še Bor. Ljudje so navdušeno ploskali. Partizani so zapeli še nekaj pesmi, domačini pa so jih pričeli vabiti na svoje domove.

Borci so delili literaturo in vsakomur je bilo žal, če je ni dobil. Takoj se je nekaj domačinov priglasilo v partizane.

Partizanko Marjetko, ki je bila v vermanski uniformi in čedno napravljenjena, pa so hodili gledat vsi, zlasti ženske. Kar navdušeni so bili nad njo.

Po Mežici je medtem divjala borba. Orožniki so skušali izpasti iz postaje, zaseda proti Črni pa je odbijala napade sovražne enote, ki je prišla na pomoč. Toda partizanske strojnice so jih držale trdo na uzdi.

Vesel dogodek za partizane je bila najdba skladišča za orožje, ki je bilo v prizidku šolskega poslopja. Težka železna vrata so morala popustiti pod udarci. Navdušeni borci so zagledali

lepo vrsto novih pušk, skrinje za strelivo in razno vojaško opremo. Bilo je tu 30 avstrijskih pušk s tristo naboji, parabele s 130 naboji, pištole, nahrbtniki, čutarice, šotorska krila, torbice, kompas, bajoneti, bolničarske torbice, kompletna ambulanta, čevlji, škornji, koci, opasači, uniforme... Borecem je vriskalo srce... Našli so, kar so si najbolj želeli.

Medtem je Marjetka sporočila: Lenart je ranjen!

Lenart se je boril med hišami v Mežici. Na vsakem vogalu so se spopadli s sovražnikom. Lenart je s svojimi borci blokiral orožniško postajo. Ko je šel po trgu, mu je nenadoma prišel nasproti možki. Bila je tema in ni mogel prepoznati, kdo je. Lenart ga je ustavil in vprašal po imenu. Trikrat je ponovil svoj poziv, ker se je bal, da ne bi bil partizan in da ne bi streljal nanj. V rokah je držal brzostrelko. Tedaj je možki skočil za neko hišo in s težko pištolo užgal po Lenartu. Bil je gestapovec.

Krogla je zadela Lenartovo brzostrelko v kopito in razbila železno okovje. Velik kos železa mu je razmesaril desno roko tik pod ramo tako strašno, da je po nekaj minutah pedel v nezavest. Iz rane je curkoma brizgala kri. Tovariši so mu brž odrezali rokav vojaške bluze in ga obvezali. Toda kri niso mogli ustaviti; še vedno je lila curkoma in brizgala po tovariših. Nezavestnega so odnesli k bližnjemu kmetu, ki je Lenarta prevzel v oskrbo in ga skrnil pred esesovci. Ni pa mu mogel nuditi zdravniške pomoči in Lenart je naslednje dni izdihnil. Sin tega kmeta je truplo na ramah zanesel na pokopališče in ga pokopal.

Sovražnik je medtem že vdrl v Mežico in bataljon se je med borbo umikal. Padla sta dva policista, nekaj pa jih je bilo ranjenih. Med partizani pa je bil razen Lenarta ranjen še eden, toda ne smrtno. Na zbornem mestu bataljona so se znašli vsi borci razen treh, ki so zašli. Naprtli so si na ramena zaplenjeno orožje in opremo in se umaknili nazaj na Peco, kjer so morali nekaj dni odbijati napade pobesnelih esesovcev, ki jim ni šel v glavo drzni napad.

Lenartov grob na pokopališču v Mežici pa je bil vsak dan zasut s svečim cvetjem. Skrivaj so ga krasili domačini — kljub ostri prepovedi nacističnih oblastnikov.

Lenartova smrt je bila težak udarec za osvobodilno gibanje na Koroškem. Tudi mene je močno prizadela. Bil sem njegov mladostni prijatelj. Vedno sem se rad spominjal Tavčmanovih fantov, kako so se skušali pri košnji in pri žetvi, brez srca in vsi potni. Prvi pa je bil vedno Franci. Še danes imam v ušesih njegov prešerni smeh. In kako je znal prepevati!

Njegova mati je najprej zvedela za žalostno usodo sina Jurija, ki so ga obglavili na Dunaju, zatem je še čula o Francijevi smrti. Dveh udarcev hkrati ni prebolela. Kmalu je umrla tudi ona...

IVAN TAVČAR

21

4000

ČASU PRIMERNA POVEST IZ PRIHODNIH DOB
(Po vzorih dr. Ničmaha napisal dr. Nevšekdo)

„Premodro!“

„Tako se nekaj zakonskih mest izprazni mesec za mesecem, in nabore imamo mesec za mesecem!“

„Kako se vrše ti nabori?“

„Vsak nabornik in takisto vsaka nabornica ima svojo številko. Danes izžrebajo šest moških in šest ženskih števil. Zanje potem vadljajo. Ali bi počakala? Takoj se prične srečkanje.“

„Jasno mi je vse! Čemu bi čakal srečkanja? Pojdva rajši na ženski oddelek!“

„Tudi dobro! Saj itak ne utegneva dosti. Vidiš, tako je pri nas urejeno vse izvrstno, in malo je mest, kjer bi se greševalo tako malo kakor v naši Emoni!“

Nato odrineva na ženski oddelek.

XI

Da, ondi, kjer se je nekdanj raztezala slavna naša Kurja vas, tam je bil tiste dni vhod na imenitni ženski oddelek. Visoko ozidje je kipel pred mano proti nebu, in velikanska vrata so se šopirila v tem ozidju, nekako tam, kjer so nekdanj trdosrčni služabniki trdosrčne države iztiskavali mitnino ubožnemu kmetiču iz lačnega žepa! Mogočni stebri

od marmorja in granita so obkrožali vrata; le-ta pa so bila lita od težkega bronu, in mnogo krasnih podob se je kazalo po njih. Na obokanem okviru, ki se je krožil vrhu vrat, opazil sem orodje, nekako podobno šlemu, kakor so jih svoje dni nosili vitezi, ko so napadali trgovce in strežne njih hlapce. Bil je ta orjaški šlem pozlačen, da se je svetil daleč tja v barjanski svet.

„Kaj pomeni viteški ta šlem?“ vprašam spremljevalca.

„Za Boga, to ni šlem, to je vendar tista vsemu olikanemu svetu znana tezalnica, katero je izumil blaženi Anton od Kala.“

„Ali jo naše ženstvo še nosi?“

„Potrebno bi bilo; ali sveta navada je vendar nekoliko ponehala, odkar je umrl nadškof Jacobus LII.“

„Kako to?“

„Da ti odgovorim resnico: Sedanji nadškof ima sestro, kneginjo Marijo. Le-ta je odločno nasprotovala sveti tezalnici, in nadškof Martinus je prenehak, da bi se upiral rodni sestri svoji. Mlajše ženstvo pa je itak potegnilo ž njo, tako da ima dandanes tezalnica blaženega Antona prav slabe čase!“

„Ali jo še nosijo?“

„Po nekod vsekakor še dobiva staro devico, ki je prepadla pri vseh naborih, tako da ji sedaj zgolj zavist goni jezik, kakor goni voda malinsko kolo!“

„In te nosijo tezalnico?“

„Da, da, iz vzroka javne varnosti! Vendar so še druge, ki so ustanovile tako imenovani deseti red blaženega Antona od Kala in so se sveto obljubile, da bodo svetniku svojemu na čast neprestano nosile njega tezalnico.“

„Ali to so mlada dekleta?“

„Vse priletno, vse postarno! Skrivoma ti bodi rečeno, moč blaženega Antona od Kala nekaj peša, odkar je umrl blaženi Jacobus LII.“

„Kako to?“

Vzbudila se je sekta, ki dokazuje, da je blaženi Jacobus LII. prav tiste cene kakor blaženi Anton od Kala.“

„In sedaj se pripravljajo eni za tega, drugi za onega?“

„Istina!“

„Nasledek temu pa je, da peša češčenje tako blaženemu Jakobu LII. kakor blaženemu Antonu od Kala?“

„Tako je!“

Prekoračiva most čez Ljubljano. Pri vratih se izkaže s pismeno privolitvijo in plačava stari nuni, prezebajoči pri samotni mizi, vstopnino štirideset lir. Prestopiva prag velikanskih vrat. Zdjaci stojiva pred poslopjem kohorte starih čevic! Tedaj sem prvi ugledal ženske te vojake! Odlikovala jih je res prav zrela starost, in videl sem cbraze, kakršne je mogel gospod Bog ustvariti le v togoti svojih! Sive kite so imele vrhu glave spletene v nekakšen turban, kar je dajalo grdim obrazom vtisek še večje grdobe! Hodile so bose in gologlave. Edina oprava jim je bila nekakšna rdeča samostanska halja, oborožene pa so bile z dolgimi sulicami in kratkimi meči za pasom.

Vsa kohorta je bila tisto popoldne pokonci. Na širnem prostoru med svojimi vojašnicami so bile napravile taborišče. Zapalile so trideset ognjev, nad katerimi so na drogovih viseli velikanski kotli.

„Kaj se kuha v kotlih?“ vprašam svojega slugo.

„Arabska kava!“

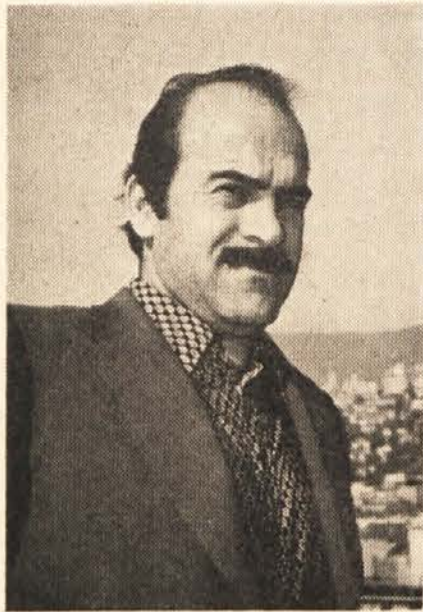
„Kaj? To imate še tudi na zemlji?“ začudim se.

„Glavna menaža je pri kohorti! Sicer pa ti svetujem, amice, da odstopiva. Poskusiva se tihotapski umakniti, zakaj vidi se mi, da je kohorta razljučena.“

„Čemu neki?“

„To zveva takoj! Samo za tisto grmičje stopiva!“

(Dalje v prihodnji številki)

Miroslav Košuta
ravnatelj SSG v Trstu

SSG se zavzema za sodobne gledališke igre

Malle: Tov. Košuta, zakaj si se odločil za igro z izrazito narodnostno problematiko, za igro, ki opisuje probleme narodnostnega obstoja koroških Slovencev. Gre v prvi vrsti za specifične probleme koroških Slovencev. Verjeto pa so ti problemi koroških Slovencev tudi naravnani na položaj primorskih Slovencev v Italiji. Je bil to morda eden izmed razlogov, da se je Slovensko stalno gledališče v Trstu odločilo za uprizoritev Kmeclovih „Mutastih bratov“ v režiji Jožeta Babiča?

KOŠUTA: Ves projekt je nastal drugače. V osnovi je naša ambicija, da uprizorjamo dela, novitete slovenskih avtorjev. Obnovili smo precej del, igrali smo vsega Cankarja, obnovili Edvina Kristana itd. Na drugi strani pa smo stopili do sodobnih avtorjev, med drugim do Matjaža Kmecla, da bi za naše gledališče napisal posebno igro. Med drugim zmeraj opozarjamo naše zamejske pisatelje, naj sodelujejo z našim gledališčem. Tako bo v prihodnjih tednih prišlo do premiere Rebulove igre „Hribi pokrijte nas“. To je torej prizadevanje slovenskega stalnega gledališča za slovensko dramo. Na tej osnovi sem začel že pred leti pogovore z Matjažem Kmeclom, ki je obljubil, da bo mislil na naše gledališče. Tako je prišlo do „Mutastih bratov“ in brez dvoma je prav naše gledališče poklicano, da je to delo uprizorilo. Četudi je formalna vsebina postavljena na Koroško, ni dejansko nič manj iz našega sveta. Sicer imajo koroški Slovenci drugačen zgodovinski razvoj kot primorski v Italiji, srečujemo pa se v osnovi vendar z istimi problemi, s problemom zvestobe svojemu izvoru, s problemom narodnega odpadništva in s problemom odnosa do matične domovine, kar nekako predstavlja osnovne motive „Mutastih bratov“. Tudi osebno sem doživel motiv „Mutastih bratov“ v svoji rodni vasi v Križu pri Trstu kot vsakodnevno resničnost v zamejstvu. Slučajno je po imenih to zamejstvo Koroška. Velikanski odziv, ki ga je to delo doživelo pri nas — kakor nobeno delo v zadnjih letih in bi lahko šli za kakšno desetletje nazaj — dokazuje, da se v igri kažejo problemi slovenske narodne skupnosti v Italiji.

Malle: Odziv publike je bil zelo pozitiven verjetno zaradi tega, ker se je v igri soočala v nečem, kar jo stiska v vsakdanjem življenju v zamejstvu. Verjetno bo odziv publike tudi na Koroškem podoben. Kmecl je z „Mutastimi brati“ zelo dobro posegel v intimno sfero naših narodnih in človeških odnosov v zamejstvu. Pokazal je, kako nam skušajo izriniti slovenski jezik in z njim našo identiteto. To je morda marsikoga tudi prizadelo. Menite, da ta psihološko učinkoviti prikaz ni bil nekoliko šokanten?

KOŠUTA: Vsekakor je šokanten zaradi svojega konca oz. zaradi svoje globoke bistrovidne analize samega stanja. Seveda ima igra neke svoje omejitve in določene zaključke, ki so sicer črnogledi, kar pa je upravičeno. Reakcija naše publike pa je bila nasprotna, in to se nam je zdelo pozitivno. Pri nas je publika izredno pozitivno reagirala, s prizadetostjo in z velikimi dolgotrajnimi aplavzi, kakršnih drugače redko slišimo.

Mutasti bratje simbolizirajo intimno sfero našega narodnega obličja

POGOVOR Z RAVNATELJEM SLOVENSKEGA
STALNEGA GLEDALIŠČA V TRSTU (SSG)
MIROSLAVOM KOŠUTO

Morda je bila igra za nas manj boleča prav zaradi tega, ker je bila tematika prenešana na Koroško. Morda bi bilo težje prebaviti ta problem, če bi nastopajoči nosili primorska oz. italijanska imena in zato utegne biti upravičena prizadetost koroških rojakov, recimo drugačna kakor pri nas. Dejstvo je, da se je odmev o predstavi tako hitro razširil, da smo prodali toliko vstopnic kot za nobeno drugo predstavo doslej. Bolj skeptični smo bili do sprejema v matični domovini. V Cankarjevem domu v Ljubljani je bil odziv malo bolj hladen. S tem smo tudi računali, saj so trije ljubljanski izletniki, ki nastopajo v igri prizadeli del publike. Ostali nastopi po Sloveniji od Kočevja do Bohinjske Bistrice so povsod naleteli na odobravanje.

Malle: Koliko nastopov ste imeli?

31 uprizoritev Mutastih bratov je doslej absoluten rekord

KOŠUTA: Doslej smo imeli 31 nastopov, kar je tudi svojevrsten rekord za naše gledališče, vsekakor pa verjetno absoluten rekord za slovensko noviteto v našem gledališču. Imamo samo 12 abonmajev, zato smo zelo zadovoljni, če pridemo z nastopi do številke 20. Tokrat pa smo se predstavili z noviteto, ki je tako velika, da z njo niti ne moremo na majhne odre.

Malle: V podobi treh ljubljanskih izletnikov je v „Mutastih bratih“ posrečeno prikazan nekoliko izletniški in nekritični odnos gostov iz matične dežele do zamejcev. V odnosih ostajajo na verbalno-solidarni ravni. Toda tako plehki so ti odnosi včasih resnično, kar je poudaril tudi Kmecl v igri. S tem v zvezi se poraja vprašanje, v čem je funkcija enotnega slovenskega kulturnega prostora. Verjetno nam to pomeni nekaj več.

KOŠUTA: S tem se globoko strinjam. Anekdotično bi navedel primer na naši premieri, ki je bila v času

Prizor iz igre „Mutasti bratje“

znanih ukrepov v zvezi z depozitom za prehod meje. K meni pride eden od tistih ljudi iz SRS, ki se absolutno niso strinjali s Kmeclovo upodobitvijo ljubljanskih turistov, pri tem je pa hkrati sam nastopal in se pokazal v vlogi nega od karikiranih izletnikov, v vlogi najslabšega ljubljancana. Seveda Kmecl te tri ljubljancane ne izenačuje, to so vendar tri različne slovenske duše, tri različni odnosi do zamejsva, so pa zelo karakteristični vsaj v večini primerov. Ko sem predlagal to delo v repertoar, so nekateri člani Upravnega sveta Slovenskega stalnega gledališča izrazili pomisleke, ali je sploh možno, da nekdo iz Ljubljane

napiše igro, ki govori o naših problemih. Toda Kmecl je pristopil k temi z maksimalno zamejsko prizadetostjo, ni v ničemer prikazal svojega ljubljanskega izvora in je brez sentimentalnosti dovolj kritično opravil svoje delo.

Malle: Kmecl pa v osebi Oswalda prikazuje negativno osebnost, ki je prav zaradi narodnega renegatstva osebno razklana in duhovno razsajena. Ni nekoliko problematično izpostavljati osebnost negativnega značaja, na drugi strani pa osebe s pozitivnimi potezami, ko npr. Smrtnikovo družino, ki vztraja v slovenstvu, pustiti igrati ob strani, čeprav vedno prisotne.

Gledalec se mora angažirati

KOŠUTA: Ta efekt, ki ga je Kmecl dosegel z Oswaldom, je izredno pozitiven. Junak sam po sebi je res negativen, morda je res celo preveč enostransko narisano, vsekakor pa se iz ust tega negativnega junaka vsiljuje gledalcu razmišljanje, ki mu mora objektivni gledalec marsikaj dati prav. Dejstva, ki jih Oswald navaja kot argumente za svoje odpadništvo brez dvoma tudi držijo. Pozitivno pa je ravno to, da je gledalec hkrati prisiljen iskati argumente proti tem Oswaldovim argumentom, da se hkrati angažira.

Malle: Se ti ne zdi, da v igri manjka osnovno ogrodje, ki omogoča narodno odpadništvo. Socialni motivi oblikujejo zavest, ki pa jih morda pogrešamo v igri. Mehanizem razredne družbe v Avstriji in v Italiji odločilno vplivajo na to, da se ustvarja vzdržje asimilacije, oblasti v obeh deželah ta za manjšino pogubni razvoj celo tolerirajo.

KOŠUTA: Brez dvoma trdna gospodarska osnova neke skupnosti zajezuje že sama po sebi narodno odpadništvo. Mi vsi nujno potrebujemo zavest, da nismo prepuščeni tujemu gospodarju, ki nam reže kruh in nam hkrati diktira, v katere šole naj damo svoje otroke, v katerem jeziku naj se pogovarjamo, kako naj pišemo in kaj sploh smemo zahtevati itd.

Slovensko stalno gledališče v Trstu (SSG) je vzelo v program letošnje gledališke sezone poljudno igro Matjaža Kmecla „Mutasti bratje“. 24. 4. bo s to igro gostovalo na povabilo Slovenske prosvetne zveze v mestnem gledališču v Celovcu. O njeni izpovedni vrednosti se je tov. Janko Malle pogovarjal z ravnateljem SSG v Trstu Miroslavom Košuto.

Mutasti bratje so trije Smrtnikovi sinovi, ki zaradi protislovenskega vzdušja na Koroškem raje molčijo, kot da bi se morali med seboj razgovarjati v tujem jeziku. Kot Slovence jih odlikuje le še slovenska narodna pesem, ki jo včasih še zapojejo.

Zgodba se godi v ponemčenem kraju, kjer Smrtnikova družina vztraja v svojem slovenstvu. Po očetovi smrti začne razsajati v družini hlapec Oswald, narodni odpadnik, ki se oportunistično približuje miselnosti nemškega nacionalizma, ker se drugače ne more in ne zna uveljavljati v družbi večinskega naroda. Hlapec Oswald snubi za Smrtnikovo hčerko Hemico s prikritim namenom, da bi zagospodaril nad Smrtnikovo domačijo. Ko umre zavedna Smrtnica, hčerka Hemica z njo zgubi zadnjo oporo proti nemčurstvu in kloni pred Oswaldovim pritiskom.

V to dogajanje v neki vasi na južnem Koroškem posega dunajski turist Flahetka, ki sicer ne prikriva svojih simpatij do slovenske folklorne, pač pa se vedno previdno umakne, če je treba zavzeti stališče do nacionalnega vprašanja. Podobno se obnašajo trije izletniki iz Ljubljane, ki se zgolj iz nakupovalnih in izletniških namenov napolitijo na Koroško, njihov odnos do vprašanja narodnega obstoja koroških Slovencev pa ne presega verbalno-solidarne ravni.

vali pa bi preveč od pisatelja, če bi želeli, da bi vse te stvari spravil v eno samo igro. Vsekakor je pokazal aspekt pomena slovenske zemlje, ki jo brani, in pozitivne ljudi. Če bi preveč poudarjeno izpostavili pozitivne možnosti, bi postalo Oswaldovo odpadništvo manj upravičeno, možnost neke pozitivne rešitve v perspektivi bi postala večja. Kljub vsemu je igra v celoti napisana tako, da mora vzbuditi v gledalcu tiste sile, ki ga edine one lahko rešijo za narodno bodočnost. Zunaj nas nas ne bo nič rešilo, potrebna je energija in volja do življenja v nas samih.

Malle: Soočenje dunajskega turista gospoda Flahetke z ljubljanskimi izletniki daje videz neke površne povezovalne vloge med matično deželo in avstrijskim večinskim narodom, ki bremeni koroške Slovence. Gre za nekritično vlogo takozvanega mostu med obema narodoma. V teh odnosih se ne počutimo vedno kot enakovredni partnerji, kot subjekt, ki bi ga morala kot takega upoštevati tako večinski narod kot matična dežela.

Nismo nekakšen filter v meddržavnih odnosih

KOŠUTA: Tvoja ugotovitev je vsekakor izredno locidna, pisateljeva ugotovitev pa izhaja ravno tako iz realnosti. Naše gledališče in vse druge naše organizacije se trudijo, da bi bili resnično most med dvema kulturama, med dvema sistemoma, med dvema svetovoma. Vendar po tem mostu se sem in tja spreha marsikdo in marsikaj. Kadarkoli nismo več nujno potrebni, nas italijanski partnerji spregledajo, nekako ne obstajamo več, smo že malo v napoto. To je zelo kritična misel, ampak dejstva so na žalost taka. Mi ne želimo biti kot narodna manjšina nekakšen filter v odnosih med Slovenijo oz. širšo Jugoslavijo in Italijo. Vemo, da so stvari, ki grejo nujno mimo nas in preko nas. V odnosih med Slovenijo in deželo Furlanijo-Juljsko krajino bi marsikaj lahko bili zraven. Toda marsikaj manjkamo zato, ker se tudi Slovenci, da ne rečem domovina, ne zavzemajo, da bi bili prisotni. Včasih opravijo svoje brez nas tako na kulturnem kot na gospodarskem področju. Zdi se mi nujno potrebno, da smo zmeraj pri vseh obojestranskih odnosih prisotni. Pri obeh državnih partnerjih mora priti v zavest, da je tukaj neka manjšina, ki ne pogojuje ničesar in nima kaj pogojevati, saj nočemo predimenzionirati svojega pomena. Če smo potrebni ob eni pri-

ložnosti, bodimo upoštevani tudi ob drugi, ker marsičesa brez te manjšine v Italiji ne bi bilo. Bili so časi, ko je vse sodelovanje šlo preko manjšine oz. skozi manjšino.

Malle: Strniva misel: nočemo biti „Mutasti bratje“, ki bi samo lepo prepevali, ne zni pa bi govorili. Tudi v odnosih večinski narod—manjšina—matična dežela želimo ohraniti in izgrajevati našo narodno identiteto, jo soočiti s problemom našega obstoja v družbi, v kateri živimo. Problem vztrajanja slovenstva kakor je simbolizirano v Smrtnikovi družini bi sicer lahko vzbudil dvome v naš narodni obstoj, toda to je bolj opomin, ne pa vizija, ki bi se ji morali že vdati.

KOŠUTA: Točno. Kot manjšina moramo imeti toliko volje do življenja, da si ne postavljamo nikakršnih omejitev, da si dovolimo biti zelo kritični tudi do matične domovine, kadar je ta kritika upravičena. Na drugi strani imamo v italijanskih demokratičnih silah svoje zaveznike in brez njih bi bil naš boj za priznanje naših pravic brezuspešen. Zato smo za to sodelovanje. Zato smo za graditev takih odnosov, ki bodo vedno upoštevali prisotnost manjšine, ne pa predimenzionirali njenega pomena.

Malle: 24. aprila ste v gosteh pri nas na Koroškem, v kraju, ki ga je Kmecl izbral za razmišljanje o narodni usodi „MUTASTIH BRATOV“. Kako gledate na gostovanje na Koroškem?

KOŠUTA: Na Koroškem pravzaprav pričakujemo samo to, kar smo zmeraj doživeli. Če bi naštevali gostovanja, ki jih je bilo v zadnjem času manj, toda prej več, bi moral reči, da so bila vsa v znamenju nekega skupnega imenovalca, v znamenju bratskega vzdušja med ljudmi, ki nas imajo radi in ki jih imamo radi. Združuje nas ne samo zavest o skupni pripadnosti istemu narodu, temveč bolj ali manj tudi zavest o skupni usodi, pa čeprav smo v različnih družbenih okolišjih. Pričakujemo si topllega sprejema s strani publike, kot smo ga bili navsezadnje tudi zmeraj deležni.

Slovenski
VESTNIK

Izdajatelj in založnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem, 9020 Celovec, Gasometergasse 10.
Uredništvo: 9020 Celovec, St.-Ruprechtstr. 19/IV, tel. 0 42 22 / 54 0 42, telex 42086 sindok a.
Uprava: 9020 Celovec, Gasometerg. 10, tel. 0 42 22 / 52 5 50.
Tisk: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drave, Celovec - Boravije

RADIO — TELEVIZIJA

AVSTRIJA 1

PETEK, 8. 4.: 9.00 Poročila — 9.30 Ruščina — 10.00 Šolska oddaja — 12.15 Pravoslavna cerkev v Sovjetski zvezi — 13.00 Poročila — 17.25 Pan Tau — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.30 Družinski obzornik — 19.49 Oddaja kmetijske zbornice — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Zadeva za dva — 21.20 Jolly Joker.

SOBOTA, 9. 4.: 9.00 Poročila — 9.05 Angleščina — 9.35 Francoščina — 10.05 Ruščina — 11.05 Mednarodno glasbeno tekmovanje — 13.00 Poročila — 15.20 Dunajska dekleta — 17.00 Za otroke — 18.00 Tedenski pregled sporeda — 18.25 Dober večer v soboto želi Heinz Conrads — 19.00 Slike iz Avstrije in južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Eden bo zmagal — 22.05 šport — 22.35 Glasba in ples — 23.15 Poročila.

NEDELJA, 10. 4.: 11.15 Koncert — 12.30 Izobraževanje v podjetju — 15.00 Z menoj ne, gospodje — 16.35 Risanka — 16.45 Pravilica o lažnem princu — 17.15 Mojster Eder in Pumukl — 17.40 Prometna vzgoja za otroke — 17.45 Seniorski klub — 18.30 Družinski obzornik — 19.00 Slike iz Avstrije — Koroška — 19.30 Čas v sliki — 19.50 šport — 20.15 Prepovedana ljubezen, opera — 23.10 šport — 23.30 Poročila.

PONEDELJEK, 11. 4.: 9.00 Poročila — 9.30 Kuharsko omizje — 10.00 Šolska oddaja — 10.30 Dunajska dekleta — 12.15 New York, Babilon kuhinja — 13.00 Poročila — 17.25 Preprečujemo nezgode — 17.30 Za mladino — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Obzornik Alpe-Jadran — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 šport — 21.10 Nero Wolfe — 22.25 Poročila.

TOREK, 12. 4.: 9.00 Poročila — 9.30 Angleščina — 10.00 Šolska oddaja — 10.30 Z menoj ne, gospodje — 12.05 Risanka — 13.00 Poročila — 17.25 Za mladino — 18.00 Pustolovščina Dicka Turpina — 18.30 Družinski obzornik — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Argumenti — 21.30 Casabel, mehiški film — 23.10 Poročila.

SREDA, 13. 4.: 9.00 Poročila — 9.35 Francoščina — 10.05 Kaj lahko postanem — 10.20 Prometna vzgoja — 10.35 Sahara — 11.45 Argumenti — 13.00 Poročila — 17.00 Lutkovno gledališče — 17.30 Čebelica Maja — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.30 Družinski obzornik — 19.00 Slike iz Avstrije in južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Gospe, gospe — 21.50 Poročila.

ČETRTEK, 14. 4.: 9.00 Poročila — 9.30 Dežela in ljudje — 10.00 Šolska oddaja — 12.10 Oče in sin — 12.15 Seniorski klub — 13.00 Poročila — 17.25 Preprečujemo nezgode — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Pogled v lanec — 18.30 Družinski obzornik — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Let orla — 21.15 Umetniki iz Gradišanske — 22.00 šport.

AVSTRIJA 2

PETEK, 8. 4.: 17.30 Izobraževanje v podjetju — 17.55 šah iz Vrbe — 18.00 Galerija — 18.30 Brez nagobčnika — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Terra X — 21.20 Politika in petek — 22.25 Možje zakona — 23.55 Poročila.

SOBOTA, 9. 4.: 16.50 Sta umetlin — 17.00 ljuba družina — 17.45 Živali iščejo dom — 18.00 Tedenski pregled sporeda — 18.25 Nogat — 19.00 Za prijatelje filma — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Shakespeare: Henrik IV. — 22.40 Agencija film.

NEDELJA, 10. 4.: 16.30 Sakovi posebne vrste — 17.25 Pesmi za Eurovision-Songcontest 1983 — 18.30 Mladinska oddaja — 19.30 Čas v sliki — 19.30 Tedenski pregled — 20.15 Kraj zločina — 21.45 Koledarske zgodbe — 22.40 Temni kristal — 23.40 Sta umetlin — 23.50 Poročila.

PONEDELJEK, 11. 4.: 18.00 Perspektive — 18.30 Bonanza — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Doktor in ljuba goved — 21.10 Dokumentacija o današnji Indiji — 21.50 Poročila — 22.25 Kitajska pred 500 leti.

TOREK, 12. 4.: 17.45 Kaj lahko postanem — 18.30 Bonanza — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Svoječasno — 21.05 Dallas — 21.50 Poročila — 22.25 Klub 2.

SREDA, 13. 4.: 18.00 Dežela in ljudje — 18.30 Bonanza — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Kulturni obzornik — 21.00 Novo med knjigami — 21.50 Poročila — 22.25 „Oscar“ 1983.

ČETRTEK, 14. 4.: 17.45 Šolska oddaja — 18.00 Na poti po Avstriji — 18.30 Bonanza — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Glasbeni skedenj — 21.50 Poročila — 22.25 Klub 2.

ORF — KOROŠKI RADIO SLOVENSKE ODDAJE

PETEK, 8. 4.: 14.10 Koroški obzornik — Kar po domače.

SOBOTA, 9. 4.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

NEDELJA, 10. 4.: 7.05 Duhovna misel — Naj pesmica naša darilo vam bo.

PONEDELJEK, 11. 4.: Obzornik — Slovenski glasbeni umetniki: Portret Dubravke Tomšič-Srebotnjakove.

TOREK, 12. 4.: 9.30 Domača zabavna glasba — 14.10 Obzornik — Mlada grla — Otroci, poslušajte!

SREDA, 13. 4.: 14.10 Obzornik — Ljudske pesmi — Cerkev in svet.

ČETRTEK, 14. 4.: 14.10 Obzornik — Mladinska oddaja.

JUGOSLAVIJA

NEDELJA, 10. 4.: 9.10 Poročila — 9.15 Otroška matineja — 9.55 Alpska saga — 11.40 Oddaja za stik z gledalci — 12.00 Kmetijske oddaje — 13.00 Poročila — 15.45 Izbor popevke za veliko nagrado Evrovizije — 16.15 Poročila — 16.20 Cigani letijo v nebo, sovjetski film — 17.55 Naš kraj: Zlavor — 18.10 športna poročila — 18.25 Slovinci v zamejstvu — 18.55 Ne prezrite — 19.10 Risanka — 19.22 TV in radio nočaj — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.40 TV plošča: Marjan Smode — 21.00 športni pregled — 21.30 Človeško srce — 21.50 Poročila.

PONEDELJEK, 11. 4.: 8.35 TV v šoli — 17.20 Poročila — 17.25 Smogovci — 17.55 Sodobna medicina — 18.25 Obzornik — 18.45 Zdravo, mladi — 19.15 Risanka — 19.24 TV in radio nočaj — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 O kresu, ameriška drama — 20.50 Studio 2 — 22.00 Poročila.

TOREK, 12. 4.: 9.05 TV v šoli — 16.30 Ploščici elektrostroke — 17.35 Poročila — 17.40 Pomladni sprehod — 17.50 Od vsakega jutra raste dan — 18.25 Dolajski obzornik — 18.40 Razbiti steber, iranski film — 18.55 Knjiga — 19.10 Risanka — 19.24 TV in radio nočaj — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 J. Steinbeck: Vzhodno od raja — 20.55 Združevanje dela in sredstev — 21.40 V znamenju.

SREDA, 13. 4.: 9.25 TV v šoli — 17.30 Poročila — 17.35 Ciciban, dober dan — 17.55 Zapisi za mlade — 18.25 Pomurski obzornik — 18.40 Mostovi — 19.10 Risanka — 19.24 TV in radio nočaj — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Na banko, poljski film — 21.45 Kulturne diagonale — 22.30 Poročila.

ČETRTEK, 14. 4.: 9.05 TV v šoli — 14.55 Ploščici elektrostroke — 15.55 Nogomet — 17.50 Poročila — 17.55 Živali v gibanju — 18.25 Podravski obzornik — 19.10 Risanka — 19.24 TV in radio nočaj — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Tednik — 21.00 Francija v šansonu — 21.30 Dolga iskanje — 22.20 Poročila.

RADIO LJUBLJANA

PETEK, 8. 4.: 4.30 Poročila — 4.50 Dnevni koledar — 5.20 Rekreacija — 5.30 Jutranja kronika — 6.10 Prometne informacije — 6.50 Dobro jutro, otroci — 7.45 Iz naših spredov — 8.00 Poročila — 8.05 Radijska šola — 8.35 Glasbena pravljica — 9.05 Glasbena matineja — 10.00 Poročila — 11.05 Ali poznate? — 11.35 S pesmijo po Jugoslaviji — 12.00 Na današnji dan — 12.10 Iz glasbene tradicije jugoslovanskih narodov in narodnosti — 12.30 Kmetijski nasveti — 12.40 Domače pihalne godbe — 13.00 Iz naših krajev — 13.30 Od melodije do melodije — 13.50 Človek in zdravje — 14.00 Poročila — 14.05 S poti po domovini — 14.25 Voščila — 15.00 Dogodki in odmevi — 15.30 Napotki za turiste — 16.00 Vrtiljak — 18.00 Pojemo in gadamo — 18.15 Gremo v kino — 19.00 Radijski dnevnik — 19.35 Lahko noč, otroci — 19.45 Vsa zemlja bo z nami zapela — 20.00 Uganite, pa vam zoigramo — 21.00 Poročila — 21.05 Oddaja o morju in pomorščakih — 22.00 Našim rojakom po svetu — 22.30 Iz glasbene skrinje — 23.05 Literarni nočaj — 24.00 Poročila.

SOBOTA, 9. 4.: 4.30 Poročila — 4.50 Dnevni koledar — 5.15 Mikrofon na vas — 5.30 Jutranja kronika — 6.10 Prometne informacije — 6.20 Rekreacija — 6.45 Prometne informacije — 6.50 Dobro jutro, otroci — 8.00 Poročila — 8.05 Pionirski tednik — 9.05 Matinejski koncert — 9.45 Zapijmo pesem — 10.05 Svetovna reportaža — 10.25 Panorama lahke glasbe — 11.05 Pogovor s poslušalci — 11.35 Srečanje republik in pokrajin — 12.00 Na današnji dan — 12.10 Godala v ritmu — 12.30 Kmetijski nasveti — 12.40 Voščila — 13.00 Iz naših krajev — 13.30 Voščila — 14.00 Poročila — 14.05 Kulturna panorama — 14.55 Minute za EP — 15.00 Dogodki in odmevi — 15.50 Radio danes, radio jutri — 16.00 Vrtiljak — 17.05 Spoznavajmo svet in domovino — 18.30 Iz dela Glasbene mladine Slovenije — 19.00 Radijski dnevnik — 19.35 Mladi mostovi — 19.55 Domovina je ena — 20.00 Sobotni zabavni večer — 21.00 Za Slovence po svetu — 23.05 Literarni nočaj — 23.15 Od tad do polnoči — 24.00 Poročila.

NEDELJA, 10. 4.: 5.00 Poročila — 6.15 Danes je nedelja — 7.00 Jutranja kronika — 8.00 Poročila — 8.07 Radijska igra za otroke — 9.05 Še pomnite, tovariši — 10.00 Poročila — 10.05 Nedeljska matineja — 11.00 Voščila — 12.00 Na današnji dan — 13.10 Zabavna glasba — 13.20 Za naše kmetovalce — 14.00 Poročila — 14.05 Pihalna godba — 14.20 Humorska tedna — 14.45 Z majhnimi ansambli — 15.10 Pri nas doma — 15.30

PONEDELJEK, 11. 4.: 4.30 Poročila — 4.50 Dnevni koledar — 5.00 Poročila — 5.20 Rekreacija — 5.30 Jutranja kronika — 6.10 Prometne informacije — 6.20 Dobro jutro, otroci — 7.45 Iz naših spredov — 8.00 Poročila — 8.05 Radijska šola — 8.35 Glasbena pravljica — 9.05 Glasbena matineja — 10.00 Poročila — 11.05 Ali poznate? — 11.35 S pesmijo po Jugoslaviji — 12.00 Na današnji dan — 12.10 Veliki zabavni orkestri — 12.30 Kmetijski nasveti — 12.40 Ob izvirih ljudske glasbene kulture — 13.00 Iz naših krajev — 13.30 Od melodije do melodije — 14.00 Poročila — 14.05 Razmišljamo, ugotovljamo — 14.25 Voščila — 15.00 Dogodki in odmevi — 16.00 Vrtiljak — 16.45 Naš gost — 18.15 S knjižnega trga — 18.40 Plesni orkester RTV Ljubljana — 19.00 Radijski dnevnik — 19.35 Lahko noč, otroci — 19.45 Minute z Blejskim kvintetom — 20.00 Koncert za besedo — mladoletje — 21.00 Poročila — 21.05 Iz opere „Prodana nevesta“ — 22.00 Našim rojakom po svetu — 22.30 Zimzelene melodije — 23.05 Literarni nočaj — 23.15 Za ljubitelje jaza — 24.00 Poročila.

ČETRTEK, 14. 4.: 4.30 Poročila — 4.50 Dnevni koledar — 5.30 Jutranja kronika — 6.10 Prometne informacije — 6.20 Rekreacija — 6.50 Dobro jutro, otroci — 8.00 Poročila — 8.05 Radijska šola — 8.35 Mladina poje — 9.05 Glasbena matineja — 10.00 Poročila — 10.05 Rezervirano za... — 11.00 Poročila — 11.05 Ali poznate? — 11.35 Naše pesmi in plesi — 12.00 Na današnji dan — 12.10 Zna ne melodije — 12.30 Kmetijski nasveti — 12.40 Od vasi do vasi — 13.00 Iz naših krajev — 13.30 Od melodije do melodije — 14.00 Poročila — 14.05 Enajsta šola — 14.20 Koncert za mlade poslušalce — 14.40 Jezikovni pogovori — 15.00 Dogodki in odmevi — 16.00 Vrtiljak — 18.00 Z ansambliom Vito Muženiča — 18.15 Lokalne radijske postaje se vključujejo — 18.35 Iz opusa Vilka Ukmarja — 19.00 Radijski dnevnik — 19.35 Lahko noč, otroci — 19.45 Minute z ansambliom Franca Puharija — 20.00 Četrtek večer domačih pesmi in napevov — 21.00 Poročila — 21.05 Literarni večer: Ob 70-letnici Mateja Borja — 21.45 Lepe melodije — 22.00 Našim rojakom po svetu — 22.15 Informativna oddaja v nemščini in angleščini — 22.30 Večerna podoknica — 23.05 Literarni nočaj — 23.15 Paleta popevk jugoslovanskih avtorjev — 24.00 Poročila.

NEDELJA, 10. 4.: 9.10 Poročila — 9.15 Otroška matineja — 9.55 Alpska saga — 11.40 Oddaja za stik z gledalci — 12.00 Kmetijske oddaje — 13.00 Poročila — 15.45 Izbor popevke za veliko nagrado Evrovizije — 16.15 Poročila — 16.20 Cigani letijo v nebo, sovjetski film — 17.55 Naš kraj: Zlavor — 18.10 športna poročila — 18.25 Slovinci v zamejstvu — 18.55 Ne prezrite — 19.10 Risanka — 19.22 TV in radio nočaj — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 O kresu, ameriška drama — 20.50 Studio 2 — 22.00 Poročila.

Menjava denarja

Stanje v četrtek 7. aprila 1983

Za 100 din dobite	18.00 šil.
Za 100 din plačate	23.00 šil.
Za 100 lir dobite	1.15 šil.
Za 100 lir plačate	1.24 šil.
Za 100 mark dobite	694.50 šil.
Za 100 mark plačate	710.80 šil.

Obvestilo Slovenskega šolskega društva o novem domu

(MIKSCHALLEE—HINDENBERGSTRASSE, CELOVEC)

- Dom bomo odprli s pričetkom šolskega leta 1983/1984
- Dom je sodobno urejen — dvo- in triposteljne sobe s prho in straniščem ter z mestom za individualno učenje
- Dom stoji v neposredni bližini Zvezne gimnazije za Slovence
- Vzgojne skupine bodo štele med 12 in 18 gojencev. Vsaka skupina ima svojo učilnico in prostor za tiho učenje
- V vsakem nadstropju je vzgojiteljska soba za oddelčne vzgojitelje
- Gojenci bodo dobivali strokovno pomoč pri učenju
- Sodobna telodavnica z možnostmi za vse dvoranske športne panoge
- Klubski prostor
- Samopostrežna kuhinja
- Poldnevno bivanje za dijake, ki odhajajo zvečer domov (kosilo, pomoč pri učenju, vzdrževalnina šil 700.—)
- Mesečna vzdrževalnina šil. 1.800.—
- Sprejemamo dijake Zvezne gimnazije za Slovence in vseh splošno-izobraževalnih in poklicnoizobraževalnih srednjih in višjih šol, študente ter vajence.

Prijave sprejema Dijaški dom, Tarviserstr. 16, 9020 Celovec (tel. 51 36 74)

PISMO BRALCA

Odgovora pa ni!

Pred poldrugim mesecem sem uredniku in moderatorju oddaje avstrijske televizije „Tritsch-Tratsch“ Josefu Kirschnerju poslal pismo z naslednjo vsebino:

Maribor, 17. februarja 1983

Spoštovani gospod Josef Kirschner!

Ne morem reči, da spremljam prav vsako vašo oddajo na televiziji, velikokrat pa vendarle nanese (že zaradi narave mojega časnikaškega poklica), da si jo ogledam. Zdi se mi, da vam je uspelo za oddajo Tritsch-Tratsch poiskati pravilno „mešanico“, tako da se je le-ta gledalcem prikupila, pa me zaradi tega ne preseneča podatek, da seda ob tistih četrtkih, ko je na sporedu vaša oddaja, pred televizijske sprejemnike kake tri milijone ljudi.

Ker torej vem, kakšne so provine, ki sestavljajo vašo oddajo, mi je tudi znano, da imate v vsaki oddaji — poleg drugih gostov — tudi kakšen pevski zbor, godbo na pihala ali ansambel narodne glasbe. Pevski zbori so prišli k vam menda že iz vseh avstrijskih zveznih dežel, če se ne motim, pa so prepevali tudi že zbori iz južne Tirolske, Furlanije in (zdi se mi) še iz Bavarske.

Toda, gospod Kirschner, ali niste še nikoli pomislili, da živijo v Avstriji tudi pripadniki drugih (nenemških) narodnostnih skupin? Morda vas res še nihče ni opozoril, da prepeva na južnem Koroškem na desetine in desetine slovenskih pevskih zborov? Med temi zbori je cela vrsta takih, ki se kadarkoli lahko postavijo tudi pred televizijske kamere, saj njihove pesmi že dolga leta oddajajo recimo radijske postaje Celovec/Klagenfurt (v svoji slovenski oddaji), Ljubljana, Trst in Maribor. Bojim se naštevati imena (da namreč kakega zborov ne bi prizadel ali oškodoval), toda zbori iz Celovca/Klagenfurt, Šentjaka v Rožu/St. Jakob i. R., Zelezne Kaple/Eisenkappel, Radijs/Radsberg, Pliberk/Bleiburg, Dobro vasi/Eberndorf, Globasnice/Globasnitz in mnogih drugih krajev so takih kvalitete, da bi kadarkoli in brez sramu lahko nastopili tudi v vaši oddaji. Zakaj jih torej ne povabite, zakaj ne date ko-

roškim Slovencev priložnosti, da bi svoje lepe pesmi predstavili tudi Avstrijcem, ki ne živijo na Koroškem? Nikar se ne bojte, poleg pesmi v svojem (to je slovenskem) jeziku, bodo zanesljivo zapeli tudi pesem v večinskem (to je nemškem) jeziku, kajti pevci koroških slovenskih zborov zelo dobro obvladajo OBA deželna jezika!

Kakor na drugih področjih, so koroški Slovenci (v zveznem merilu) tudi kar zadeva kulturno delovanje v Avstriji odrinjeni na skrajno obrobje, nekateri bi jih najraje pospravili kar v klet. Dokažite torej, gospod Kirschner, da imate do kulturnega ustvarjanja koroških Slovencev vsaj vi drugačen, če že ne izrazito prijazen, pa vsaj strpen odnos. Povabite na svojo oddajo kak koroški slovenski zbor, ne bo se vam ga treba sramovati, milijoni gledalcev vaše oddaje pa se bodo tako lahko seznanili z resničnimi lepnotami slovenske pesmi!

Kajti, glejte: na neko drugo oddajo avstrijske televizije (imenuje se menda Musikantenstadl) redno vabijo slovenske ansamble — iz Slovenije, seveda! Nastopili so Avseniki, Slaki, ansambel Mihelič in drugi, tako pa je tudi prav. Mar bi torej ne bilo skoraj samo po sebi razumljivo, če bi na televiziji nastopila še kakšna kulturna skupina Slovencev iz Avstrije? Vidite, pa ni! Vsaj zaenkrat še ne.

Morda boste prav vi v tem pogledu naredili izjemo. Vupanju, da bom razen vašega odgovora učakal tudi nastop kakšnega koroškega slovenskega zborov v vaši oddaji, vas lepo pozdravljam!

Branko Senica, Maribor

Gospodu Josefu Kirschnerju se tudi po poldrugem mesecu ni zdelo vredno odgovoriti na pismo. Kdove zakaj? Morda samo zaradi preobremenjenosti z delom, nemara pa tudi zaradi tega, ker je bilo pismo napisano v slovensčini ali celo zategadel, ker mu o kulturnih nastopih koroških Slovencev sploh ne kaže izgubljati besed? Sklenil sem pismo poslati celovškima slovenskima listoma, morda bo pa po njegovi objavi prispel tudi odgovor?

DOPUST 83

Celovec - sejemski vhod St. Ruprechter Straže

8. STROKOVNI SEJEM

za dopust, hobby in potovanja

od četrtega 21. do nedelje 24. aprila 1983
dnevno od 9. do 18. ure

IZ PONUDBE:

- Koroške mladinske organizacije se predstavijo
- Vse za aktivno oblikovanje prostega časa
- Novosti iz najbolj priljubljenih športnih panog
- Zabavišni park do 20. ure

OB ZAKLJUČKU ZIMSKE ŠPORTNE SEZONE:

Slovenec Wiegele osvojil evropski pokal

Svetovni prvak juniorjev, Franci Wiegele iz Zahomca, se tudi z zadnje tekme letošnje sezone ni vrnil brez trofeje. V Feldbergu (ZRN) si je z desetim mestom zagotovil zmago evropskega pokala, prvo najvažnejšo trofejo po svetovnem pokalu, ki ga je lani osvojil njegov klubski tovariš Hanzi Wallner. Z osvojitvijo evropskega pokala (po zunanosti se skoraj ne razlikuje od svetovnega pokala) je Franci Wiegele potrdil, da je bil v minuli sezoni najuspešnejši v vrstah avstrijskega skakalnega naraščaja, potrdil pa je tudi pomembno mesto zahomškega kluba v tej športni panogi.

Uspeh Wiegeleta pa še pridobi tovnem pokalu ni bila preveč na pomenu, če pomislimo, da avstrijska reprezentanca letos v sve-

Franci Wiegele ustvaril na turneji treh dežel, ko si je v Planici, Beljaku in Trbižu osvojil vodstvo. Vendar niso več računali z zmago, ker se nekaterih tekem ni mogel udeležiti. Toda vsi rezultati niso štel za evropski pokal, ker so tekme veljavne le ob udeležbi tekmovalcev iz treh držav. Tako mu je v nedeljo v Feldbergu zadostovalo deseto mesto za dokončno zmago evropskega pokala.

Brez dvoma pa je pridobitev naslova svetovnega prvaka juniorjev bil njegov največji uspeh. Vprašali smo ga kako je doživel ta svoj hitri in presenetljivi športni podvig. Tako nam je odgovoril: „Pred sezono sem upal, da bom postal avstrijski mladinski prvak in da se bom mogel udeležiti svetovnega prvenstva juniorjev. Pred svetovnim prvenstvom samim sem upal, da bom med prvimi desetimi, da bi postal lahko prvi, sploh nisem mislil.“ Tudi pri treningu za svetovno prvenstvo še ni z gledalo po zmagi. Na predvečer svetovnega prvenstva so bili na sporedu nočni skoki moštvene konkurence. Tam je bil Franci najboljši in je skupaj s svojim kolegom Eratom bil v zmagovitem avstrijskem moštvu. To je dvignilo seveda njegovo moralo. „Ko sem drugi dan napravil poskusni skok, sem bil zelo slab. Po prvem oficialnem skoku pa sem bil že na tretjem mestu. Skakal sem kot 43. med 54 tekmovalci. Pred drugim skokom sem upal, da mi bo uspel še en dober skok, na medaljo sploh nisem mislil, ni bila važna. Pristal sem pri 85,5 m, prijatelji in trener so bili zelo veseli nad tem skokom, na vrsti pa so bili še boljši, toda nobeden ni skočil dalj od mene. Veselje je bilo nepopisno.“ Tako je proti pričakovanju premagal vse favorite, med katerimi je bil predvsem Avstrijec Adi Hirner, nekateri Norvežani in Finci in tudi skakalci iz Češkoslovaške, ki so bili pri treningu najboljši.

Iz svojih uspehov se mladi, nekoliko zadržani, Franci „nič ne naredi“, trenira enako kot prej, trenutno je v športni gimnaziji v Stamsu, se posveča študiju in se pripravla na novo sezono. Upa, da se bo vse razvijalo tako dobro naprej, njegova prva želja za naslednje leto je, da se bi lahko udeležil velike noveletne skakalne turneje. Franci Wiegele, ki je v letošnji sezoni kot mladinski skakalec že skušal ujeti korak z najboljšimi, je še dodal: „Wallner in drugi so nam bili seveda vzgled, spodbujali so nas.“ V prihodnji sezoni bosta Zahomčana Pavel Erat in Franci Wiegele člana avstrijskega B-moštva, Norbert Mörtl pa C-moštva, nam je povedal marljivi organizator dr. Janko Wiegele.

K temu razvoju pa je precej prispeval tudi trener Franci Wiegele, oče svetovnega prvaka. To je na velikonočni ponedeljek potrdil tudi nekdanji olimpijski zmagovalc Schnabl, ko se je v Zahomcu na srečanju nekdanjih in aktivnih skakalcev, funkcionarjev in prijateljev ŠD Zahomc zahvalil trenerju Francu Wiegeletu za njegovo delo. Rekel je, da je bil on tisti, ki jim je dal s svojim znanjem tisto osnovo, na kateri je šele mogoče priti do uspehov. „Do 12. leta starosti dobiš tisto znanje, s pomočjo katerega se moreš uveljaviti pozneje med najboljšimi. Le redki talenti si to znanje lahko pridobijo še pozneje,“ je dejal Schnabl. In delo z naraščajem je še naprej težišče športnega dela v Zahomcu.

Franci Wiegele je z 10. mestom v Feldbergu osvojil evropski pokal 1983.

V finalni tekmi je zmagal Primož Ulaga.

Uspehi Zahomčanov v sezoni 1982-83

Delo z naraščajem je bilo že dolgo težišče aktivistov ŠD Zahomc. Po velikih uspehih v olimpijskem letu 1976 je bila letošnja sezona gotovo ena najuspešnejših. Šolarji, mladinci in član avstrijskega A-moštva so se v deželni, državni in svetovni merili dokopali do pomembnih uspehov. Najvažnejši med njimi so:

- Franci Wiegele zmaga v tekmah za avstrijski pokal mladincev in šolarjev, 2. je Pavel Erat, dobro se uvrsti tudi Norbert Mörtl.
- V alpskem pokalu (OPA-cup), za katerega tekmujejo športniki iz Italije, Jugoslavije, Avstrije, ZRN, Francije in Švice, sta se Pavel Erat in Franci Wiegele uvrstila za zmagovalcem Pohl-om (ZRN) na 2. in 3. mestu. Pavel Erat zmaga v finalu na Planici.
- Na prvenstvu ASKO zmaga Franci Wiegele, 2. je Pavel Erat. Moštvo iz Zahomca si osvoji tudi naslov moštvenega prvaka.
- Na avstrijskem mladinskem prvenstvu v Celovcu postane Franci Wiegele avstrijski prvak, Pavel Erat vice-prvak. Pri starejših šolarjih je Robert Kaiser 3.
- Koroški prvak mladincev je Pavel Erat, Franci Wiegele je 2. Norbert Mörtl 7.
- Zmagovalc evropskega pokala je Franci Wiegele.
- V finskem kraju Kuopio si Franci Wiegele osvoji naslov svetovnega prvaka juniorjev. Erat je 21.
- Wiegele in Erat sta člana zmagovitega avstrijskega moštva na tekmi pred svetovnim prvenstvom na Finskem.
- Hanzi Wallner si osvoji 14. mesto v svetovnem pokalu.
- Hanzi Wallner je avstrijski članski prvak na veliki skakalnici v Murau.

SAK - Grabštanj

Če bi šlo po razvrstitvi na lestvici bi v igri SAK - Grabštanj moral zmagati SAK. Pa sta si za Veliko noč prvi in zadnji na lestvici delila

točki. Grabštanj je v drugi polovici bil zmagi celo bliže kot slovensko moštvo, ki je spet enkrat postalo žrtev samega sebe. Čim je naspronik nekoliko slabši se mu SAK namreč prilagodi, namesto da bi izgrajeval svojo prednost. Po tej igri bi SAK lahko vodil s 5 točkami prednosti, saj je Treibach brez golov remiziral v Možberku, KAC v Šmihelu pa izgubil 0:2. Tako vodi trenutno slovensko moštvo še naprej s štirimi točkami pred Treibachom in KAC-jem.

V prvi polovici igre je bil SAK boljši od domačinov in Hobel je v 35. minuti zadel v gol. Po pavzi pa je bilo moštvo SAK kot izmenjano, bolj ali manj se je spremenilo v statistike in domačini so imeli več možnosti za zadetek, saj je dvakrat le les prepredil njihov zadetek. Izenačili so že v prvih minutah po pavzi.

V nedeljo se bo SAK na domačem igrišču pomeril z moštvom iz Brež, ki je preteklo nedeljo premagalo moštvo iz Dobrle vasi s 3:1. Zanimiva pa bo seveda tudi tekma s Treibachom in KAC, ki sta 2. in 3. na lestvici.

SLOVENSKI ATLETSKI KLUB

vabi na prvenstveno tekmo

V NEDELJO
10. APRILA 1983

SAK - Breže

ob 15.30 uri

SAK pod 23 -
Breže pod 23

ob 13.45 uri

Igrišče: Koschat

Prisrčno vabljeni!

Mladinski seminar FUENS na Koroškem

„Oblasti oz. druge javne institucije ne smejo izvajati povpraševanja ali preštevanja o nacionalnosti na Danskem, sta se pogodbeno domenili vladi v Bonnu in Kopenhagenu,“ je dejal mlad Nemec iz Danskega pri Antoniču na Reki, kjer je bil zadnji teden mladinski seminar Federalistične unije evropskih narodnih skupin (FUENS). „Kot najšibkejši člen družbe pa manjšina tudi najprej občuti krizo evropskega gospodarstva“ je dodal ta Nemec, ko je govoril o skrajšanju občinskih subvencij za otroške vrtnice. BI je eden številnih mladih, ki so na tem štiridnevem seminarju poročali o položaju svoje narodne skupnosti. Na sporedu pa je tokrat bila predvsem notranjeorganizacijska sprememba. Saj je mladina v okviru FUENS organizirana le kot komisija, kar ji onemogoča samostojnejše nastopanje znotraj FUENS kakor tudi navzven. Zastopniki enajstih delegacij so zato tokrat diskutirali o novih pravilih, ki naj bi omogočili avtonomnejše nastopanje mladinske organizacije. Vsebinske diference s celotno organizacijo so predvsem v vprašanju, ki že dolga leta tare to

združenje manjšinskih organizacij: mladina se je v vedno večji meri pridruževala stališču, da naj FUENS združuje le avtonomne manjšine, ne pa tudi zastopnike begunskih organizacij. Za predsednico mladinske organizacije so izvolili Christl Petersen (Severna Frizijka), za podpredsednika pa Franca Wakouniga (koroški Slovenec) in Christian Neumüllerja (Alzačan), kot tajnik pa je bil izvoljen Rudi Bruderer (Retoroman).

Na seminarju je mladina sprejela tudi resolucijo v podporo inštituta Severnih Frizijcev, ki jih puščajo oblasti finančno na cedilu, izrekla pa se je tudi za tesnejše sodelovanje z AIDCLM, ki združuje predvsem manjšine na romanskem jezikovnem področju in s katero sodeluje tudi ZSO.

Na seminarju na Reki so bili zastopani poleg koroških Slovencev, še Slovenci iz Trsta in Gorice, Gradiščanski Hrvati, Južni Tirolci, Nemci v Belgiji in na Danskem, Sudetski Nemci, Danci v Nemčiji, Alzačani, Severni Frizijci in Retoromani.

Na razstavi „ZusammenwerkKUNST“ v Kočevju zastopana tudi naša mlada likovna ustvarjalca

Aton in Benétik

„ZusammenwerkKUNST“ je bila skupinska razstava v likovnem salonu v Kočevju. Razstavljalo je šest mladih likovnih ustvarjalcev in sicer: Majda Dreo, Rudi Uran, Aton, Rudi Benétik (vsi II. letnik akademije za likovno umetnost v Ljubljani), Andrej Trobentar (akad. slik.) in Maja Stojnič (IV. razred gimnazije v Kočevju). Razstavljene so bile slike, grafike in risbe. 18. marca je bila likovna razstava otvorjena ob glasbi „the beat“ brez običajnega nagovora, zaključena pa konec minulega meseca. Glede obiska te razstave, ki je vzbudila precej pozornosti pa tole: vsaka galerija ali likovni salon bi se lahko veselil, če bi imel že polovico obiskovalcev, ki so prišli v Kočevje: skoraj poln salon!

Veliko jih je bilo med njimi, ki še niso imeli možnosti videti razstave, ki bi se naslanjala na „New Image“ ali „novo podobo“, pa so to „ZusammenwerkKUNST“-razstavo izkoristili.

V tem poročilu se izključno ukvarjamo samo z našima dvema likovnima ustvarjalcema — Atonom in Benétikom.

Prvi je imel tik ob vhodu salona svoje mesto. Aton (rojeni: Valentin Polanšek ml.) je na „ZusammenwerkKUNST“ poslal vrsto slik in risb, ki nosijo ime „Wegwerfkunst“. To so pretežno dela bolj majhnega formata, v mešani tehniki (svinčnik-temperbarvnik). Vsak listek ima nekaj svaričnega na sebi. Med drugim, pozor pred: onesnaževanjem okolja, nasiljem nad človekom, terorjem, rasno

diskriminacijo idr. Vsi ti opomini so skrbno razobešeni v polivinilnih vrečkah — in tako opozarjajo gledalca.

Omeniti velja različne pripombe oz. komentare gledalcev kot npr., da Aton „samo zafkava ljudi“, „to je pa živo norčevanje iz umetnosti“...

Aton pa sam pravi, da kdor hoče na likovnem področju kaj narediti, ta mora nujno pokazati neko agresijo na slikarstvo. Mora notranjo harmonijo, ki jo lahko pridobi s talentom — uničiti ali ji najmanj ne zaupati.

Njegov kolega na ljubljanski akademiji in pravtako naš rojak Rudi Benétik, pa je zastopan z eno litografijo in linorezom, suhimi iglami in risbami.

Predvsem njegove najnovejše risbe s svinčnikom so vzbujale močen odpor pri gledalcih razstave. Ze to, da Benétik izpušča cele ude pri figurah, publiki ne gre v glavo, da tudi to sodi k njegovemu izražanju, da o strašnih deformacijah ne govorimo. Vse ima vključeno v svojo že malce znano otroško risbo, ki pa je polna bodice, predvsem kar se tiče „okolice“ figur.

Lahko bi tudi tu prisluhnili nekaterim izjavam: „Mama, poglej to, jaz znam veliko bolje risat!“ „To ni nič! Nas vleče za nos“, ali pa čisto kratko — „Sranje“.

Benétik vsakemu rad pove, da sledi vedno kaki določeni ideji in prav zaradi tega, ker nima nobenega vnaprej postavljenega cilja oz. interesa, lahko riše in dela, kar se mu zdi.

Sigurno pa je, kar je tudi obljubil, da bo pri naslednji razstavi skušal publiko spet irritirati.

Slovensko prosvetno društvo „Srce“ v Dobrli vasi vabi na

KONCERT

„DEŽELA OB DRAVI“

v nedeljo 17. aprila 1983, ob 20. uri v avli glavne šole v Dobrli vasi.

Sodelujejo:

Gemischer Chor „Singkreis Porcia“ Spittal/Drau,
mešani mladinski zbor Zvezne gimnazije za Slovence iz Celovca,
mešani pevski zbor „Srce“ Dobrli vas

I š č e m o

SEKRETARKO (-JA)

Pogoji za vstop so: Znanje obeh deželnih jezikov, zaključena trgovska šola, trgovska akademija, ABI-tečaj ali strokovna šola za ženske poklice. Plača in vstop po dogovoru. Prijave z življenjepisom in priloženimi spričevali na šifro „Podjuna“.